

veščnik

Letnik XXIV.

Celovec, petek, 17. oktober 1969

Štev. 41 (1425)

Odprt je nov most prijateljstva

Predsednika Jonas in Tito znova poudarila prisrčne odnose med Avstrijo in Jugoslavijo

V navzočnosti številnih visokih predstavnikov obeh držav, zlasti še iz Štajerske na eni ter Slovenije in Hrvaške na drugi strani, sta predsednika Jonas in Tito minulo nedeljo v okviru velike svečanosti odprla novi most čez Muro, ki povezuje avstrijski Radkersburg s slovensko Radgono. Slovesna otvoritev novega mostu pa je bila nedvomno veliko več kot običajna slavnost ob takih priložnostih: bila je pomembna manifestacija iskrenega prijateljstva in tesnega sodelovanja med Avstrijo in Jugoslavijo; srečanje obeh predsednikov je bilo nov prispevek obeh držav pri oblikovanju prijateljskega sožitja med sosednimi narodi na obeh straneh ene izmed najbolj odprtih meja v Evropi.

Otvoritvena slavnost je bila nadvse prisrčna. Ko sta predsednika Jonas in Tito vsak na svoji strani prerezala trakove in tako simbolično odprla novi most, sta se sredi mostu prisrčno pozdravila, štajerski in slovenski otroci pa so jima poklonili šopke cvetja. Spregovorila sta avstrijski minister za gradnje dr. Kotzina in član zveznega izvršnega sveta Orlandič, ki sta oba naglasila pomen novega mostu za nadaljnji razvoj vsestranskega sodelovanja med Avstrijo in Jugoslavijo. Potem sta se oba predsednika s svojimi spremljevalci odpeljala v Bad Gleichenberg, kjer je predsednik Jonas priredil slavnostno kosilo na čast predsedniku Titu.

Ob tej priložnosti sta Jonas in Tito izmenjala zdravici. Oba sta se spomnila svojih medsebojnih obiskov leta 1967 oziroma lani ter izrazila zadovoljstvo, da se odnosi med obema državama uspešno razvijajo v duhu prijateljstva in medsebojnega razumevanja. V sedanjem napelem času — je naglasil predsednik Jonas — sta naši državi s tem pokazali, da je ob dobri volji mogoče razumeti in dobro sosedsko sožitje tudi med državami z različnimi političnimi in gospodarskimi sistemi. S tem nismo samo uredili naših medsebojnih odnosov, ampak smo tudi pomembno prispevali za varnost in stabilnost Evrope. Potem je predsednik Jonas opozoril na vlogo novega mostu pri nadaljnjem utrjevanju dobrososedskih odnosov ter poudaril: „Navzočnost šefov dveh držav naj da današnji slovesni otvoritvi resničen simboličen pomen. Kaže, da za mejo ni treba, da je nekaj, kar razdvaja; pokaže naj, da ni treba, da bi bila kakršnakoli ovira za sožitje dveh sosednjih narodov. Ta novi most, ki je lepši in popolnejši od prejšnjega, naj bo jasen znak, da imamo kljub različnim sistemom veliko skupno potrebo — ohranitev miru. To je cilj, ki naj navduši najboljše ljudi naših narodov, posebno mladino. Današnji rezultati naših skupnih prizadevanj nam kažejo, da je po tej poti mogoče priti do cilja. Ostanimo na tej poti!“

Predsednik Tito je v svojem odgovoru prav tako ugotovil, da novi most ni samo zelo pomemben objekt za prebivalce tamkajšnjih obmejnih krajev, ampak je obenem tudi simbol prijateljstva in skupnih težnj narodov obeh držav za nadaljnjo krepitev dobrih odnosov med sosednjima državama Avstrijo in Jugoslavijo. Posebno pomembno za razvoj teh odnosov — je dejal predsednik Tito — je tudi uspešno regionalno sodelovanje med Slovenijo in Hrvaško ter Koroško, Štajersko in Gradiščansko, kakor tudi sodelovanje med posameznimi občinami.

„Ob tej priložnosti bi rad posebej poudaril,“ je dejal predsednik Tito, „da pripadniki slovenske in hrvaške narodnosti v zvezni republiki Avstriji predstavljajo poseben faktor pri zblizevanju in da prispevajo h krepitvi dobrih sosedskih odnosov in prijateljstva med našima državama.“

Potem ko je spomnil na lansko-

letni obisk predsednika Jonasa v Jugoslaviji in na takratno široko izmenjavo mnenj o najvažnejših mednarodnih problemih, je predsednik Tito dejal: „Tokrat želim le poudariti, da Jugoslavija in Avstrija — razlike v družbenih in gospodarskih sistemih ju niso motile, da ne bi navezali tesnih, dobrih sosedskih odnosov in na široko odprli svoje meje — dajeta zgled aktivne koeksistence. Zavzemata se za to, da bi postavili mednarodno sodelovanje na širše in trajnejše temelje, in konkretno prispevata h krepitvi miru in enakopravnega sodelovanja v Evropi in na svetu sploh. Prav naše pozicije — nevtralnost vaše dežele in naša politika neuvrščanja — nam dajejo široke možnosti, da delamo za to. Prepričan sem, da bosta tudi današnja skupna slovesnost in to kratko srečanje nova spodbuda za še uspešnejše in tesnejše sodelovanje narodov Avstrije in Jugoslavije.“

Popoldne sta oba predsednika s spremstvom obiskala najprej vinski klet na Kapeli v Slovenskih goricah ter si ogledala razstavo „Panonija 69“ v Radencih, potem pa je bila v radenski restavraciji zakuska, med katero sta štajerski deželni glavar Krainer in predsednik izvršnega sveta Slovenije Kavčič v svojih zdravicah naglasila željo po nadaljnjem poglobljanju prijateljstva in sodelovanja med obema državama.

Predstavniki beneških Slovencev

pri predsedniku deželne vlade Berzantiju

Prejšnji petek je predsednik deželne vlade Furlanije-Juljske krajine dr. Alfred Berzanti sprejel v Trstu veččlansko delegacijo Slovencev iz Beneške Slovenije in Kanalske doline. Predstavnike Slovencev so spremljali tudi zastopniki strank, ki se že ves čas zavzemajo za narodnostno priznanje Slovencev v videmski pokrajini.

Obisk pri predsedniku Berzantiju je bil nedvomno važen dogodek v zgodovini Slovencev v Italiji, saj je bilo to prvič, da je predsednik deželne vlade sprejel predstavništvo Slovencev v videmski pokrajini, torej v pokrajini, kjer Slovenci že dobrih sto let ne uživajo nobenih narodnostnih pravic oziroma se morajo šele boriti za to, da jih bodo uradno sploh priznali kot narodnostno skupnost. Šele v zadnjem obdobju, ko politične razmere v Italiji dokončno izrinjajo narodno nestrpnost in šovinizem ter se vse bolj utrjujejo dobri sosedski odnosi, se tudi v vrhovih deželne uprave in parlamenta previdno dopušča možnost, s tem sprejemom pa tudi dejansko priznava, da v videmski pokrajini živi posebna etnična skupina. Zato je obisk pri predsedniku Berzantiju spodbudna potrditev spremenjenega ozračja in izraz pripravljenosti, da se tudi Slovincem v tej pokrajini priznajo vsaj nekatere osnovne narodnostne pravice.

Predstavniki beneških in kanalskih Slovencev so predsednika Berzantija seznanili s perečimi vprašanji slo-

venskega prebivalstva teh krajev ter mu izročili dokument z nekaterimi konkretnimi zahtevami. Med drugim so zahtevali pouk slovenščine v obveznih šolah, na učiteljski in v Spetru Slovenov, v poklicnih šolah in tečajih v vseh krajih, kjer prebivajo Slovenci; prednost domačemu učnemu osebju, ki zna materin jezik učencev; ustanovitev stolice slovenskega jezika v Vidmu, kjer je slovenščina zdaj fakultativni predmet; deželne podpore slovenskim društvom in tisku v tej pokrajini; nameščanje uradnikov, ki obvladajo slovenski jezik.

Predsednik Berzanti je izvajanja slovenske delegacije sprejel z razumevanjem ter zagotovil, da bo poskrbel za proučevanje in reševanje vprašanj, ki sodijo v pristojnost drugih, o ostalih problemih pa bo obvestil pristojne državne forume v Rimu. Poudaril je, da se politično ozračje v deželi ugodno spreminja in je že sedaj postalo stvarnost marsikaj, kar si pred desetimi leti ni bilo mogoče misliti. Dežela ima razumevanje za te stvari in noče na noben način izvajati šovinistične in nacionalistične politike. Deželni voditelji vedo, je menil predsednik Berzanti, da živimo ob posebni meji, ki je meja različnih narodnosti in stičišče različnih kultur. Nihče noče podcenjevati nobene civilizacije, zato tudi gledajo s simpatijo na uveljavljanje odnosov prisrčnega sožitja, kajti „človeštvo bi sploh moralo živeti v miru, ne glede na jezike, ki jih govori.“

Sovjetska »vesoljska trojka«

S SEMMIMI VESOLJCI OBKROŽA NAŠO ZEMLJO

Po pristanku prvega človeka na Luni, ki je pred meseci uspel ameriškim vesoljcem, je zdaj spet Sovjetska zveza poskrbela za to, da je zanimanje široke javnosti znova usmerjeno na prizadevanja za osvajanje vesolja. V teku treh dni so namreč v Sovjetski zvezi izstrelili na krožno pot okoli Zemlje kar tri vesoljske ladje s posadkami.

V soboto je bila izstreljena vesoljska ladja „Sojuz 6“, ki jo krmari podpolkovnik Georgij Sonin, drugi član posadke pa je inženir Valerij Kubasov. V nedeljo so poslali v vesolje ladjo „Sojuz 7“ s tremi vesoljci: poveljnik je podpolkovnik Anatolij Filipčenko, k posadki pa spadata še inženir Vladislav Volkov in inženir Viktor Gorbatkov. V ponedeljek pa je začela krožiti okoli Zemlje še vesoljska ladja „Sojuz 8“, ki ji poveljuje polkovnik Vladimir Satalov, kateremu dela družbo inženir Aleksej Jelisejev.

Okoli sedanjega sovjetskega podviga se plečejo spet najrazličnejša ugibanja o ciljih, ki jih pri tem zasledujejo v Sovjetski zvezi. Pri tem prevladuje mnenje, da hočejo sovjetski strokovnjaki in vesoljci preizkusiti pogoje in možnosti za gradnjo stalne vesoljske postaje. Šele taka postaja bi namreč omogočila daljše polete v vesolje, zato tudi v ameriških krogih priznavajo, da je sedanji sovjetski posek izredno pomemben, v primeru, da bi uspelo sestaviti tako vesoljsko postajo, pa bi bil to uspeh, ki bi ga po važnosti lahko primerjali s pristankom ameriških vesoljcev na površini Lune.

Milijoni ljudi v Ameriki

zahtevajo konec vojne v Vietnamu

Sreda 15. oktober 1969 bo ostala zagovornikom zločinske vojne v Vietnamu dolgo v spominu. Tega dne je namreč široka ameriška javnost pokazala, kako misli o politiki, ki jo v Vietnamu zastopa predsednik Nixon. Milijoni ameriških ljudi so nedvomno povedali, da se nočejo zadovoljiti s polovičnimi ukrepi, marveč zahtevajo od vlade in predsednika, da v čim krajšem času poskrbita za konec krivične voj-

ne in ukreneta vse potrebno, da se bodo ameriški vojaki čimprej spet vrnili domov.

Dan protesta proti vojni v Vietnamu je razgibal celo Ameriko. Prvotno je bilo govora, da bodo za mir demonstrirali samo študentje. Toda val protestov je zajel vse prebivalstvo od preprostih ljudi in glade na barvo kože pa tja do visokih političnih funkcionarjev, poslancev in senatorjev. Vsi so zahtevali samo eno: napravite konec zločinskemu pobujanju nedolžnih ljudi v Vietnamu, napravite konec nepravilni vojni, poskrbite, da bo tudi v tej hudo preizkušeni deželi končno zavladal težko pričakovani mir!

Začelo se je pravzaprav v predstavniškem domu, kjer so demokratični poslanci izsilili razpravo o vietnamski vojni ter ostro kritizirali vladno politiko. Pretežna večina govornikov je zahtevala hiter konec ameriškega „angažmaja“ v Vietnamu ter se izrekla za čim hitrejšo vrnitev ameriških vojakov. Tem zahtevam se niso upali nasprotovati niti tisti poslanci, ki veljajo za zagovornike vojne, marveč so samo zahtevali, da je predsedniku Nixonu treba dati čas, da pripravi umik amer. vojakov iz Vietnamu.

Prave demonstracije so se začele po omenjeni razpravi. Toda niso bile omejene na Washington, temveč so se odvijale po vsej državi. Zlasti v vseh večjih mestih je prišlo do prvih ljudskih manifestacij. V New Yorku je župan Lindsay celo zaukazal, da so na vseh javnih splotjih spustili zastave na pol droga, medtem ko so uslužbenci mestnih podjetij dobili prost dan, da so se udeležili protestnih demonstracij proti vojni v Vietnamu.

Ta vseljudeški odpor ameriškega prebivalstva pa je segel tudi izven Amerike. V mnogih evropskih mestih, tako predvsem v Londonu, v Parizu, v Rimu, na Dunaju in drugje so tam živeči ameriški državljani priredili protestna zborovanja, pridružili pa so se jim povsod tudi mnogi domačini in podprli njihovo zahtevo po miru.

Tako složno in odločno izpričani volji ameriškega ljudstva se tudi predsednik Nixon ne bo mogel več dolgo upirati.

Predsednik Jonas in Tito sta bila na obeh straneh moje prisrčno spojele

PO SPROSTITVI NEMŠKE MARKE:

Tudi v Avstriji podražitev

kot posledica preveč enostranske zunanje trgovine

Kakor je bilo pričakovati, je sprostitve mednarodne vrednosti nemške marke sprožila val podražitev pri izdelkih, ki jih Zahodna Nemčija izvažata. Prvo to zagotovo, da podražitev nemške marke na mednarodnem deviznem trgu blaga nemškega izvora ne bo podražila, je tekem desetih dni zamenja-

la resnica, da bodo breme te podražitve morale nositi predvsem države, ki uvažajo izdelke nemške industrije. Med temi državami je tudi Avstrija. Njen zunanjetrgovinski položaj je tak, da krije več kot polovico svojega uvoza z nakupi v Zahodni Nemčiji. Tako je samo po sebi razumljivo, da se bo iz

Nemčije uvoženo blago na avstrijskem trgu podražilo. Kakšen obseg bodo te podražitve dosegle, še ni jasno. Po podražitvi nemške marke na mednarodnem deviznem trgu pa je pričakovati podražitve blaga iz uvoza iz Zahodne Nemčije za 6 do 10 odstotkov.

Prva je svoje cene za avtomobile zvišala industrija avtomobilov tipa Volkswagen. Od četrtega minulega tedna so njeni izdelki za 7 do 8 odstotkov dražji, kot so bili doslej. Brez posebnega davka na avtomobile, ki ga je treba plačati naši državi, se je VW 1200 podražil od 35.700 na 38.600, VW 1300 pa od 39.950 na 42.950 šilingov. Temu primerno so se podražili tudi drugi izdelki tipa VW. Druge tovarne avtomobilov v Nemčiji svojih izdelkov koncem minulega tedna še niso podražile, izgleda pa, da jih bodo, ker je v Zahodni Nemčiji pred sprostitvijo nemške marke prišlo do zvišanja mezd v industriji jekla. Če bodo zgledu VW sledile tudi firme Opel, Ford, Auto Union, Mercedes in BMW, potem se bo podražilo več kot tri četrtnine avtomobilov, ki bodo v Avstriji pripušteni k prometu.

Podražitev avtomobilov tipa VW bo avstrijske kupce prizadela tembolj, ker je novih avtomobilov te vrste na avstrijskem trgu že nekaj tednov primanjkovalo. Kakor je minule dni sporočilo zastopstvo VW v Avstriji, Porsche Konstruktionen KG v Salzburgu, so zaostanki v dobavi naročenih avtomobilov že v četrtek minulega tedna dosegli 70 odstotkov vseh avstrijskih naročil. Ne glede na to pa bodo morali avstrijski kupci tudi te avtomobile plačati po novih cenah.

Do podražitev prihaja tudi že pri drugih izdelkih nemške industrije. Tako je gotovo, da se bodo iz Zahodne Nemčije uvoženi stroji, ki predstavljajo letno vrednost 6 milijard šilingov, podražili za 6 do 10 odstotkov. Ta podražitev bo veliko breme za avstrijsko in-

dustrijo, ki ima že tako dosti težav s svojimi investicijami. Enak obseg podražitev je pričakovati tudi pri pohištvu, katerega letna uvozna vrednost se giblje pri 400 milijonih šilingov. Ta podražitev ob istočasni podražitvi gospodinjskih strojev bo prizadela tudi gospodarstva, kajti Avstrija uvažata letno iz Zahodne Nemčije gospodinjskih strojev v vrednosti

Združeno podjetje slovenskih železarn

Že svoječasno smo v našem listu poročali, da je bil razpisan referendum o združitvi treh velikih slovenskih železarn Jesenice, Ravne in Štore. Na tem referendumu se je velika večina delavcev izrekla za združitve: na Jesenicah se je od skupnega števila 6082 zaposlenih glasovanja udeležilo 5682 ali 93,4 %, za integracijo pa se je izreklo 4900 ali 80,9 % udeležencev referenduma; v železarni Ravne sta se od skupnega števila 3454 zaposlenih glasovanja udeležila 3302 zaposlena ali 95,6 %, od katerih jih je za združitve glasovalo 2368 ali 68,6 %; v železarni Štore pa se je od skupnega števila 2247 zaposlenih glasovanja udeležilo 2213 ali 98,5 % ter se je za združitve izreklo 1989 ali 88,9 % udeležencev referenduma.

Na podlagi tega prepričljivega izida so direktorji in predsedniki delavskih svetov omenjenih slovenskih železarn slovesno podpisali pogodbo o združitvi. S tem je nastalo novo Združeno podjetje slovenskih železarn, ki je najmočnejša delovna organizacija na Slovenskem, saj bo po zaključku investiranja, ki je v teku, že v prvem letu svojega obstoja upravljalo za 1600 milijoni din družbenih sredstev.

Glede proizvodnih uspehov na podlagi devetmesečnega poslovanja cenijo, da bodo tri slovenske železarne že letos dale na trg okrog 500.000 ton gotovega blaga. Najmočnejši obrat novega združenega podjetja je železarna Jesenice, ki ima 58 % skupnega poslovnega sklada in 52 % vseh zaposlenih, njena letošnja proizvodnja pa bo v sklopu združenega podjetja znašala 71,3 %. Od skupnega poslovnega sklada odpade na železarno Ravne 26 % in na Štore 16 %, od skupnega števila zaposlenih pa ima ravenska železarna 29 %, železarna Štore pa 19 %, medtem ko bo pri letošnji skupni proizvodnji udeležena ravenska železarna s 14,6 % in Štore s 14,1 %.

V zadnjih letih so slovenske železarne dosegle znatno povečanje proizvodnje. Medtem ko so leta 1967 izdelale za 910,6 milijona din blaga, je znašala vrednost lanske proizvodnje že 1055 milijonov din, kar pomeni porast za 16 odstotkov; letos pa naj bi vrednost proizvodnje narasla za nadaljnjih 22 odstotkov. Zdaj pa so slovenske železarne po združitvi postale še bolj pomemben dejavnik v razvoju slovenskega industrijskega potenciala in celotnega gospodarstva, saj razpolagajo z bogatimi tradicijami in delovnimi izkušnjami ter velikim proizvodnim kapitalom. Združitve slovenskih železarn — kakor je ob podpisu pogodbe poudaril ravnatelj ravenske železarne Gregor Klančnik — naj zato sočasno pomeni integracijo proizvodnje in razuma, integracijo teorije in prakse, umskega in oblikovalnega dela.

Porast moči ameriškega kmetijstva

V zadnjih dvajsetih letih se je pridelek pšenice v Ameriki dvignil od 16 na 27,5 bušla na aker (okrog 40 arov) ter je znašal skupaj 1,5 milijarde bušlov, kar predstavlja skoraj trojno količino lastnih potreb, saj porabijo v Ameriki na osebo in leto povprečno komaj 70 kg kruha in testenin. Pridelki koruze so v istem času porasli od 28,9 na 78,2 bušla na aker in so dosegli 5 milijard bušlov, in to kljub temu, da so posejali za 16 % manj zemljišč. Pridelek bombaža se je dvignil od 200 na 500 funtov in dosegel leta 1959 najvišjo količino, namreč 15 milijonov bal; pozneje pa so v smislu politike omejevanje presežkov pridelek bombaža načrtno zmanjšali na dobro polovico.

Tudi v živinoreji so v pogledu na storilnost dela dosegli ogromne uspehe z uvedbo mehanizacije in avtomacije pri krmljenju in čiščenju hlevov, z uporabo tekočih krmil in antibiotikov posebno v zaprti reji, z uporabo klimatizacije, inkubatorjev in baterij. Avtomacija prodira v vse faze proizvodnje mesa, mleka in jajc, kjer je ročno delo skraćeno na najmanjšo mero.

Glavna naloga je ohraniti čim višjo proizvodnost dela in vložnega kapitala na eni in raven spodbudnih odkupnih cen na drugi strani ter s podporami zmanjšati zaloge presežkov. S to politiko so zaloge, ki so v letih 1952-61 bremenile državni proračun z 10 milijardami dolarjev, praktično izginile, oziroma se gibljejo v zmerni in koristni množini. Leta 1968 so imeli na zalogi samo 463 milijonov bušlov žita in 6,7 milijona bal bombaža, tako da so te zaloge predstavljale za državo le še breme v znesku 3,4 milijarde dolarjev. Dohodek v kmetijstvu pa je s tem narasel za 25 % in dosegel 14,5 milijarde dolarjev.

Neprestani napredek ameriškega kmetijstva omogoča tudi hitri dvig gospodarske blaginje, ki v zadnjih letih stalno narašča. Kupna moč se je v minulih sedmih letih povečala za 50 odstotkov. Pri tem odpade na življenjsko raven farmerjev in delavcev na farmah približno isti delež.

300 milijonov šilingov. Podražitev bo tem občutljivejša, ker se avstrijske carine ravna po deklarirani vrednosti uvoženega blaga, ne pa po komadih. Čim višje so cene blaga v inozemstvu, tem višja je tudi carina pri uvozu.

Prebivalstvo naše države pa bo poleg vsega prizadela tudi podražitev knjig, ki prihajajo na avstrijski trg iz Zahodne Nemčije. Zahodnonemški založniki, ki imajo v rokah najmanj dve tretjini knjižnega trga in trga z revijami v Avstriji, menijo, da se bodo zaradi sprostitve nemške marke knjige podražile za kakih 7 odstotkov, medtem ko pri revijah glede podražitve še ni jasnosti.

Volilna noč od 28. na 29. september, v kateri je sedanja nemška vlada, ne da bi vprašala mednarodna valutna združenja, sprostila vrednost nemške marke, bo torej draga tudi za gospodarstvo in prebivalstvo naše države. To tem bolj, ker je tudi skoraj polovica našega izvoza namenjenega v Zahodno Nemčijo. Zaradi podražitve nemških izdelkov bodo druge države omejile svoj uvoz iz Nemčije, vsled česar bo nemški trg z nemškim blagom bolj nasičen kot doslej. Da bo pri tem Zahodna Nemčija omejila svoj uvoz, je skoraj tako gotovo, kot je gotovo, da se bodo postopoma podražili vsi industrijski izdelki, ki prihajajo iz Zahodne Nemčije.

PO SIROKEM SVETU

MOSKVA. — Francoski zunanji minister Maurice Schumann je na otvoritvi zasedanja velike francosko-sovjetske komisije v Moskvi povedal, da je francoski predsednik Georges Pompidou povabil sovjetskega državnega predsednika Podgornega, predsednika sovjetske vlade Kosigina in generalnega sekretarja sovjetske KP Brežnjevja na obisk v Francijo. Sovjetski voditelji so povabilo sprejeli, podrobnosti obiska pa bodo določene pozneje.

BOZEN. — V vodstvu južnotirolske ljudske stranke je prišlo do resnih nesoglasij glede vsebine in načina izvajanja tako imenovanega „operacijskega koledarja“, kakor splošno imenuje najnovejšo načrte italijanske vlade za dokončno ureditev južnotirolskega vprašanja. Skupina okoli predsednika SVP in sedanega južnotirolskega deželnega glavarja dr. Magnage se zavzema za sprejem tega načrta, ker meni, da predstavlja višek tega, kar morejo južni Tirolici doseči, medtem ko bi zavrnitev pokopala vsa dosedanja prizadevanja za rešitev tega problema. Nasprotno pa skupina okoli senatorja dr. Bruggerja načrt kritizira, češ da ne predstavlja učinkovitega jamstva za izboljšanje avtonomije južnih Tirolcev, po sprejemu načrta pa južni Tirolici nikdar več ne bi imeli možnosti, da svoje zahteve napram Italiji postavijo pred mednarodnim forumom.

WASHINGTON. — Še nikdar ni bil odpor proti vojni v Vietnamu med ameriškim ljudstvom tako močan, kot je zdaj. Neka anketa je pokazala, da zdaj že 58 % ameriških prebivalcev smatra vietnamsko vojno za zgrešeno. Zlasti pa so Američani svoj odpor proti vojni demonstrirali to sredo, ko so po vsej državi priredili množične proteste ter od vlade zahtevali, da napravi konec „neodgovornim pustolovčinam“ v Vietnamu. V kolikšni meri bo imelo to vpliv na bodoče odločitve predsednika Nixona, bo seveda pokazal šele nadaljnji razvoj, kajti trenutno je Nixon pod vplivom svojih svetovalcev še vedno mnenja, da nejevoljo ljudstva pomiri s polovičnimi ukrepi, kot so bili njegovi dosedanja sklepi o umiku malenkostnega števila ameriških vojakov iz Vietnamu.

ZAGREB. — V glavnem mestu Hrvatske je bila prejšnji teden zaključna slavnost ob 50-letnici KPJ, SKOJ in revolucionarnih sindikatov. Zbralo se je okoli 300.000 ljudi, katerim je govoril predsednik Tito. Spomnil je na revolucionarno pot Zveze komunistične mladine Jugoslavije in naglašal, da razvoja naprednega mladinskega gibanja ni mogoče obravnavati ločeno od boja delavskega razreda Jugoslavije pod vodstvom KPJ za socialno in nacionalno osvoboditev. V svojem govoru je obširno zavzel stališče k aktualnim družbeno-političnim in gospodarskim vprašanjem, ki se pojavljajo pri razvijanju socialistične samoupravne družbe. Spregovoril je pa tudi o zunanji politiki in v tej zvezi posebej opozoril na dobrososedske in prijateljske odnose, ki jih Jugoslavija goji predvsem z Avstrijo in Italijo.

PANAMA. — Član panamske vojaške junte in poveljnik nacionalne garde, brigadni general Omar Terrijos, je dejal, da so v Panami preprečili skupno že 365 poskusov državnega udara, odkar je prišla pred letom dni na oblast vojaška junta predsednika Pinile. Takih poskusov — je dejal — so se lotevali ljudje, ki se še niso navadili na dejstvo, da je zdaj v Panami na oblasti ljudstvo.

STOCKHOLM. — Konferenca predsednikov nacionalnih odborov za pomoč Vietnamu, ki je zasedala v Stockholmu, je naslovila poziv na miroljubno človeštvo, naj podpre ameriško javnost, ki nasprotuje vietnamski politiki predsednika Nixona. Sklenili so, da bo 15. novembra letos dan mobilizacije mednarodne javnosti proti vojni v Vietnamu.

NEW YORK. — Nekatero članice OZN nameravajo prositi glavnega tajnika U Tan- ta, da bi poslal v Peking osebnega doposlancu, ki naj bi ugotovil, ali je LR Kitajski do tega, da postane članica svetovne organizacije. To zahtevo bodo, kakor pravijo poučeni krogi, predložile Romunija, Tanzanija in Švedska, morda pa se jim bosta pridružili še Italija in Danska.

VATIKAN. — Papež Pavel VI. je opozoril, da katoliška cerkev „ne sme sprejeti nobene oblike demokracije, kakršno uveljavljajo države“. Dejal je, da je treba pol milijarde katoličanov na svetu voditi tako, „kakor velevata modrost in izročilo svetega ustanovitelja cerkve“. Za to „čvrsto politiko“ se je papež zavzel pri otvoritvi drugega svetovnega sinoda, na katerem se je zbralo 116 kardinalov, škofov in drugih najvišjih dostojanstvenikov z vsega sveta. Hkrati pa so se nedeleč od zasedanja sinoda sestali tudi tako imenovani „puntarski duhovniki“, ki zahtevajo poleg vrste temeljitih reform tudi to, da morajo papeža voliti škofje in da bi svojo funkcijo smel opravljati le za določen čas, tako kot poglavarji držav.

Svetovna banka kaže več razumevanja za nerazvite države

V Washingtonu je bilo pred nedavnim zasedanjem finančnih ministrov in guvernerjev bank, članic Svetovne banke. Na tem zasedanju so razpravljali tudi o letnem poročilu za poslovno leto 1968-69, iz katerega je razvidno, da sta Svetovna banka in njena manjša „podružnica“ Mednarodna razvojna organizacija IDA močno povečali obseg poslovanja, posebno kar zadeva pomoč deželam v razvoju.

Samo Svetovna banka je v zadnjem poslovnem letu odobrila 84 posojil v skupnem znesku 1399 milijonov dolarjev (v prejšnjem finančnem letu le 44 posojil za skupno 847 milijonov dolarjev). Mednarodna organizacija za razvoj je odobrila nadaljnjih 38 posojil za skupno 385 milijonov dolarjev (prejšnje leto 18 posojil za skupno 107 milijonov dolarjev); končno pa je tudi še Mednarodna finančna družba IFC dala 27 prispevkov za investicije v skupni višini 93 milijonov dolarjev (v prejšnjem poslovnem letu 16 posojil v skupni vrednosti 51 milijonov dolarjev). Tako je bilo samo v poslovnem letu 1968-69 odobrenih posojil za skupaj 1877 milijonov dolarjev, kar je skoraj dvakrat toliko kot v letu poprej oziroma za 67 odstotkov nad povprečjem zadnjih petih let.

Skupna vsota vseh posojil, ki sta jih doslej odobrila Svetovna banka in Mednarodna organizacija za razvoj IDA, znaša že 14.793 milijonov dolarjev. Od tega je bilo v zadnjih petih letih izplačanih 6424 milijonov dolarjev, in sicer za 357 projektov v 84 državah. V zadnjem poslovnem letu so polagali posebno pozornost na posojila deželam v razvoju. Tako je obseg posojil afriškim deželam v primerjavi s povprečjem 1964-68 narasel za 116 odstotkov, posojila Aziji in Srednjemu vzhodu so porasla za 62 odstotkov, za 52 odstotkov so se dvignila posojila zahodni polobli, za 21 odstotkov pa posojila, ki jih je Svetovna banka odobrila evropskim deželam.

Svoja posojila daje Svetovna banka za investicije na raznih področjih razvoja in izgradnje posameznih držav — od transporta, energetike in kmetijstva preko industrije in izobraževanja do telekomunikacij in preskrbe z vodo. V zadnjem poslovnem letu je posvečala posebno pozornost razvoju kmetijstva ter vzgoje in izobrazbe. Da bi dosegla kar najboljše rezultate, se je banka povežala tudi s specializiranimi organizacijami Združenih narodov, kot sta predosem FAO in UNESCO.

30 milijonov tujcev je obiskalo Jugoslavijo

Po podatkih zveznega sekretariata za notranje zadeve je v času od 1. januarja do 1. septembra letos potovalo v tujino 7,1 milijona jugoslovanskih državljanov, nadaljnjih 2,6 milijona pa jih je bilo izven države v okviru maloobsejnega prometa.

Obratno pa je v tem času potovalo v Jugoslavijo okoli 30 milijonov tujcev, od tega je bilo 7,7 milijona prehodov v malem obsejnem prometu.

Jugoslavlani že vedno — kakor kažejo statistični podatki mejnih prehodov — najraje potujejo v Italijo, s katero ima Jugoslavija še mnogo bolj razvit maloobsejni promet kot z Avstrijo. V omenjenem obdobju je jugoslovansko-italijansko mejo prekorčilo 3,5 milijona jugoslovanskih državljanov. Na drugem mestu so potovanja Jugoslovancev v Avstrijo, tretje mesto zavzema Madžarska, potem pa sledijo Romunija, Bolgarija in Grčija.

Svoboda vesti in izkoriščanje vere v politične namene

V Ljubljani je bila plenarna seja CK Zveze komunistov Slovenije, ki se je predvsem bavila z aktualnimi idejnopolitičnimi in družbeno-ekonomskimi problemi. Uvodni referat je imel predsednik CK ZKS Franc Popit, ki je govoril tudi o mednacionalnih odnosih v Jugoslaviji ter ob tej priložnosti zavzel stališče k raznim pojavom nacionalistične miselnosti. Med drugim je dejal:

Pod plaščem buržoaznega nacionalizma se danes skrivajo vsi, ki so proti socialističnemu samoupravljanju, od stalinistov do klerikalcev in drugih ostankov starega sveta. Vmes so še omahljivci, ki so zgubili kompas in tavajo med psevdoliberalizmom in ultraradikalizmom. Vse te „sile“ nimajo nikakega programa, ki bi bil lahko privlačen za množice. Njihove ideje in idejice lahko objektivno podpirajo samo etastični birokratizem, ki se pojavlja kot rešitelj ob vseh težavah in dilemah, katere spremljajo našo rast. Ta računa s tem, da bodo mnoge vsakdanje naloge in protislovja, ki rastejo iz graditve socialistične družbe, uspavale našo revolucionarno budnost. Sem ter tja celo kak organizator belogardiističnih zločinov računa, da se lahko nekaznovano sprehodi po naši domovini. No, to so izjemni primeri, ki pa le opozarjajo, da moramo močnejše razviti politični instinkt za najrazličnejše poskuse in gesla, ki naj bi ohromila našo revolucionarno odločnost.

Pogostejši so v isto smer obrnjeni primeri, da zaradi našega načelnega stališča o svobodi vesti ne reagiramo na klerikalno izkoriščanje religioznosti v politične namene. Nismo komunisti tisti, ki bi iz religioznosti ali nereligioznosti posameznika izvajali politične zaključke ali sklepali o njegovi osebnosti vrednosti ali celo o njegovih državljanstvih in samoupravnih pravicah. Klerikalizem politično cepi državljane in se pri tem demagoško sklicuje na njihovo religioznost in cerkevno pripadnost. Toda cerkev pri nas ne more biti družbeno politični predstavnik religioznejših ljudi, marveč organizacija za opravljanje njihovih religioznejših potreb. Vse to ji je zagotovljeno po naših načelnih gledanjih na svobodo vesti in ustavno zajamčenih državljanstvih pravicah. Odklanjamo kakršnekoli dialog o politični dejavnosti, ki bi se povezovala s premaganimi reakcionarnimi silami in jih oživljala.

Kmalu izide „Živi Orfej“ velika antologija slovenske poezije

Cankarjeva založba v Ljubljani pripravlja obsežen, estetsko kritičen pregled vsega slovenskega literarnega snovanja od narodne pesmi naprej. Ta velika antologija slovenske poezije bo izšla predvidoma letos decembra pod naslovom „Živi Orfej“.

Nova antologija v izboru dr. Jožefa Kastelica, Draga Šege in Cene Vipotnika bo, kakor že povedano, predstavila slovensko pesništvo v celoti. Sestavljali so v ta namen na novo preleteli celotno pesniško gradivo in ga z novim vrednotenjem na novo predstavili. Poleg vidnejših pesniških imen bodo v tej zbirki upoštevani tudi pes-

niki, ki v svojem času niso predstavljali vrha slovenske poezije, katerih delo pa je bilo tedaj vendar pomembno in ga je bilo treba zato vnovič prebrati. V ta namen niso bile pregledane le vse pesniške zbirke, ki so kdaj izšle, ampak tudi pesmi, ki so izhajale po številnih revijah, pa tudi razno drugo knjižno in celo rokopisno gradivo. Pri sodobnikih pa so se sestavljavci omejili na pretehtan izbor pesnikov, ki naj bi predočil vse bistvene težnje slovenske poezije.

Knjiga bo opremljena s kritično uvodno študijo Draga Šege, ki zajema glavne probleme slovenske poezije. Na koncu pa bo dodan kratek uredniški pregled z izbranimi biografskimi in bibliografskimi podatki za posamezne pesnike kakor tudi pojasnila o značaju in obsegu izdaje. Knjiga bo obsegala nad tisoč strani z več kot tisoč pesmi. Tiskana bo na biblijskem papirju v manjšem, priročnem formatu. Med tekstom bodo priloge na umetniškem papirju s portreti glavnih pesnikov, reprodukcijami izdaj pesmi in rokopisov kakor tudi z reprodukcijami tekstov, ki jih v besedilo ni bilo mogoče uvrstiti, so pa historično nepogrešljivi.

Pri antologiji „Živi Orfej“ gre torej za prvo celotno izdajo slovenske poezije, tiste literarne oblike, ki je in še vedno zavzema nad vse pomembno mesto v slovenskem slovstvu. Poleg silnega jezikovnega bogastva, ki ga je razvila slovenska poezija, ni mogoče prezreti njene idejne moči, z njo je v vseh dobah posegala v splošna vprašanja slovenske kulture in zgodovine. S poezijo pa smo Slovenci v literarnem pogledu tudi najbolj prerasi območje lastne literature in se dostojno uvrstili v svetovno slovstvo. Zato bo antologija „Živi Orfej“ nepogrešljiva za vsakogar, ki mu pomeni prebranje poezije resnično estetsko doživetje in hkrati primerjavo lastnega miselnega in čustvenega sveta z mislijo, čustvom in duhom, ki prevevajo slovensko literarno preteklost in sedanjost.

Za 25-letnico osvoboditve

bo v Mauthausenu odprt muzej

Prihodnje leto bomo obhajali petindvajsetletnico osvoboditve izpod nacističnega režima. Ta obletnica bo poseben dogodek razumljivo za žrtve nacističnega nasilja.

Tudi v bivšem nacističnem taborišču smrti Mauthausen bodo za 25-letnico osvoboditve priredili vrsto svečanosti. O njih je pred nedavnim razpravljala mednarodni komite Mauthausen, ki je zasedal v Parizu. Glavne proslave 25-letnice osvoboditve naj bi bile v Mauthausenu 2. in 3. maja 1970.

Za soboto 2. maja so dopoldne predvidene svečanosti v nekdanjih podružnicah taborišča Mauthausen, in sicer Ebensee, Melk, Gusen in Hartheim. Popoldne pa bodo v Mauthausenu najprej odkrili angleški spomenik (v Mauthausenu ima namreč svoj spomenik vsaka država, katere državljani so bili v tem taborišču), potem bodo sledile svečanosti pri posameznih spomenikih, medtem ko bo ob 16.45 uri spominska slavnost na bivšem „Apellplatzu“, kjer bodo govorili predstavniki iz zahodnih in vzhodnih dežel, zastopnik mednarodnega komiteja Mauthausen pa naj bi prebral poseben mirovni apel.

Osrednja svečanost je predvidena za nedeljo 3. maja, ko naj bi v bivšem taborišču Mauthausen poleg predsednika mednarodnega komiteja lorda Shepparda govorila tudi zvezni prezident Jonas in predstavnik zvezne vlade.

Pričakujejo, da bo ob 25-letnici osvoboditve prišlo v bivše nacistično taborišče Mauthausen daleč nad 10.000 obiskovalcev, med njimi več tisoč gostov iz inozemstva. Ob tej priložnosti bodo v Mauthausenu odprli spominski muzej, ki naj bi tudi poznejšim rodovom pričal o strašnih zločinih, ki so jih nad narodi Evrope zagrešili podivjani predstavniki nacistične teorije o nemškem „Herrenvolku“.

300-letnica smrti Rembrandta

V Amsterdamu je pred 300 leti umrl Rembrandt Harmensz van Rijn, slikar in grafik, ob čigar imenu vzdrhte srca umetnostnih strokovnjakov in ljubiteljev.

Z Rembrandtom je holandsko slikarstvo doseglo svoj vrhunec — nihče od njegovih sodobnikov ni imel toliko učencev — in še za slikarjevega življenja so njegova dela našla prostor v zbirkah odličnikov. Znal je vse, kar tako odlikuje holandsko umetnost 17. stoletja: predmetom je vtil plemenitost, svetlobo in lesk je razgrinjal po ploskvah, ljudi vtapljal v prostor, prepleten s svetlobo, barvo je uporabljal za orodje duhovnega. Rembrandt je predstavnik holandskega načina mišljenja in čustvovanja, je odsev svoje krajine in ljudi. Čeprav tako značilen za umetnostno snovanje svoje dežele in časa pa Rem-

brandt dviga slikarstvo Holandije tudi iz krajevne vezanosti.

Slikarsko in grafično delo Rembrandta je zelo obsežno. Vendar pa moderni poznavalci tega velikega umetnika radikalno reducirajo število njegovih avtentičnih del. Tako je na primer groningenški profesor Horst Gerson v svoji veliki knjigi o Rembrandtu, ki je izšla lani, izločil kar 250 dvomljivih del, tako da obstaja zdaj kakšnih 350 slik, ki jim po njegovi sodbi ni kaj očitati. Zato pa je vsaka posamezna od teh slik pravi spomenik, ki si ga je postavil umetnik sam: vsaka posebej predstavlja celo premoženje.

V teh delih živi Rembrandt dalje kot eden največjih predstavnikov umetnosti.

KULTURNE DROBTINE

● V okviru proslavljanja 50-letnice Slovenskega narodnega gledališča Maribor je bila zadnja sobota v Mariboru krstna uprizoritev nove drame slovenskega avtorja Primoža Kozaka „Legenda o svetem Če“. Bila je to hkrati tudi prva premiera v novi sezoni mariborskega gledališča. Prireditve, ki so jo obkrožali slavnostni govori, so se udeležili številni povabljeni gostje, med njimi tudi predsednik Slovenske prosvetne zveze Hanzi Weiss.

● Jutri bodo v Mariboru gostovali pevski zbori, včlanjeni v Slovenski prosvetni zvezi. Posamič in v združenem sestavu se bodo predstavili s sporedom, ki so ga izvajali lotos aprila na koncertu v Celovcu ob 70-letnici Pavleta Kernjaka. Pokrovitelj koncerta so občinska konferenca SZDL in mariborska občinska skupščina skupaj z občinskim sindikalnim svetom. Sklad Prežihovega Varanca pa je za to priložnost spet izdal „Glasnik slovenske karolske pesmi“.

● Za 150-letnico rojstva znanega skladatelja Offenbacha je zahodnonemško mesto Köln ustanovilo posebno Offenbachovo nagrado, ki jo bodo od prihodnjega leta dalje vsako tretje leto podelili enemu nemškemu ali francoskemu umetniku za posebno zasluge na področju operete, musicla ali šansona.

● V ruskem mestu Arhangelsk nameravajo urediti poseben muzej starih cerkva, ki naj bi združeval spomenike ruske kulture od 14. do 19. stoletja. V ta namen kažejo v muzej prinesli cerkvene zgradbe iz vseh delov Sovjetske zveze.

● Milanska Scala in prometno društvo Novara bosta v dnevi od 10. do 15. novembra priredila V. mednarodno tekmovanje skladateljev za nagrado Guida Cantellija. Sodelovali bodo lahko kandidati ki 15. novembra 1969 še ne bodo dopolnili 32. leta starosti. Za zmagovalca je prometno društvo Novara razpisalo nagrado v znesku milijon lir.

● V Ptuj so imeli slovenski bibliotekarji strokovno posvetovanje, ki so ga zaključili z občnim zborom društva bibliotekarjev Slovenije. Za novega predsednika tega društva je bil izvoljen prof. Avgust Vižintin, direktor Delavske knjižnice v Ljubljani.

Otrok naj zaživi pravo otroštvo

in uživa najboljšo vzgojo, da bi postal celovita osebnost

Letos poteka deset let, ko je v Združenih narodih bila sprejeta deklaracija o pravicah otroka. Vesoljno človeštvo je, sledeč imperativu neke naravne zakonitosti, od davna ljubilo svoj mladi zarod, ga varovalo in skrbelo zanj, da bi se kar najbolj zaščiten in preskrbljen razvijal do zrelosti, sprejel duhovno in gmotno dediščino prejšnjih rodov ter jo izpopolnjeval naprej, ohranjal kontinuiteto človeške vrste.

V burnih tokovih zgodovinskih dogajanj, ko so se prepleteni in nasprotni interesi ljudi zaostrovali do katastrofalnih oblik in prihajali do najhujših družbenih spopadov, izražajočih se v raznih oblikah pritiskov, in protipritiskov, vseh vrstah nasilja v fizičnem in duhovnem smislu, od davna tudi otrokom ni bilo prizanešeno. Na milijone je v zgodovini žrtev med nedolžnimi otroki zaradi neresenih vprašanj odraslih, njihove sebičnosti in slepote, zaradi nagonskih strasti, ki zamenjujejo njegovega duha in njegov razum.

In tudi danes je še vedno tako: vojne, lakote, boleznin po vseh kontinentih uničujejo mlada življenja, ne da bi se oni, ki so pravzaprav za vse to krivi, sploh kdaj vprašali, ali ni te norosti že dovolj. Na prostranih področjih Azije, Afrike, Latinske Amerike in drugje vsakodnevno umira na tisoče in tisoče otrok od gladi, od naporov, od zapuščenosti in boleznin.

Čitamo o tem, gledamo jih po televiziji; mnogi si tega niti ne morejo zadosti jasno predstavljati, pa ostajajo pri tem skoraj brezčutni. Toda nekaj drži: od boleznin in lakote se umira, to pa ni nekaj, kar bi človeškim bitjem bilo težko razumeti. In ko otroci, katerih osnovna pravica in dolžnost bi bila živeti, umirajo v tako strahotnih in nezasišanih okoliščinah, potem se tragedija umiranja ljudi spreminja v pošastno vizijo nesmiselnega samouničevanja, katerega posledice utegnejo biti nedogledne.

Ponatiskujemo tukaj članek, ki ga je ob desetletnici deklaracije OZN o pravicah otroka ob-

javil Edvard Kardelj v reviji „Otrok in družina“ — zaradi njegove aktualnosti, kolikor so v njem jasno nakazana stremjenja in cilji, ki jih v zvezi s tem vprašanjem zasledujejo v sosedni Jugoslaviji.

Deseta obletnica proklamacije o otroških pravicah v OZN spodbuja človeštvo, da se obrne k sebi in se vpraša, kaj je storilo in kakšne napore vlaga danes za otroka, za svojo bodočnost. Vemo, da ta proklamacija sama po sebi še ne spreminja sveta. Vojne, tiranija, siromaštvo, bolezen in lakota še vedno uničujejo po vseh kontinentih nešteta mlada življenja in prav gotovo bo poteklo še veliko časa, preden bodo narodi vsega sveta lahko ugotovili, da so se vsaj kolikor toliko približali uresničenju proklamiranih pravic.

Pa vendar je listina o otroških pravicah obveza za človeštvo, za vse ljudi in vse narode, da se bore in trudijo zagotoviti otrokom take možnosti razvoja, da bodo lahko svobodno zrastle v telesno in duševno zdrave ter na kulturi in znanju bogate ljudi. Zato je listina neprestana spodbuda za vse. V tem je njena vrednost.

Tudi mi se moramo ob tej obletnici vprašati, ali smo storili vse, kar smo mogli storiti.

Prav gotovo lahko pokažemo na številne uspehe. Ze v času narodnoosvobodilnega boja, v usodnih dnevih naših narodov, smo se trudili ne samo zaščititi življenja otrok, marveč tudi za to, da bi se kljub hudim vojnim razmeram učili in oblikovali v zavestni faktor bodoče socialistične družbe. Vsi se spominjamo skrbi in organizirane akcije za „ilegalčke“, partizanske šole in vrtce, šolanje izbranih partizanskih kadrov, za šolsko in vzgojno delo z otroki, otroški tisk itd. Prizadevali smo si, da ne bo vojna pustila prehudih posledic na dorasčajoči mladini in da bi mladina moralno rasla na idejnih zasnovah pravičnega odpora svojega naroda, ki je branil svoj obstanek in svobodo, in revolucionarnega boja delovnega človeka, ki se je boril za lepši jutrišnji dan v miru in socializmu.

Po vojni smo pri nas poskušali storiti kar naj-

več, da bi otroci zaživel normalno življenje v obnovljeni domovini. Rasle so otroške ustanove, igrišča, objekti za letovanja, jasli, vrtci, šole, pionirski domovi in druge vzgojne institucije. Vzgoja in nega otrok sta dobivali socialistično vsebino, hkrati pa se je poglobljala njuna strokovnost z najnovejšimi spoznanji in znanstvenimi dosežki.

Pa vendar, nikakor se ne moremo počutiti zadovoljne s tem, kar smo storili. Napori, da bi otrok v naši družbi dobil popolnejšo zaščito, niso bili in niso vselej taki, kakršni bi lahko bili in kakršni bi morali biti. Včasih so bile materialne ovire zares zelo velike, včasih pa tudi naši družbeni dejavniki niso znali razviti ustreznih organizacijskih prijemov ter konceptov. In naposled, kratkovidni človekov egoizem nas je večkrat bolj usmerjal k osebnemu standardu ljudi kot pa k materialnim žrtvam za graditev boljše zaščitne službe za otroka in družino.

Zato imamo danes kljub nekaterim sistemskim ukrepom premalo razvito družbeno bazo vzgojnih, varstvenih in rekreacijskih ustanov za otroke. Družbena sredstva so še vedno premajhna, zavest naših ljudi — samoupravljavcev v delovnih in v krajevnih skupnostih ter občinah — pa se tudi še ni dovolj premaknila, da bi starši in vsi družbeni faktorji energičneje začeli odpravljati sedanje slabosti v sistemu otroškega varstva. Zavedati se moramo, da je predvsem od nas samih odvisno, kakšen bo razvoj naših otrok. Zato mora biti skrb za otroke naša skupna stvar, stvar slehernega med nami in celotne družbe na vseh ravneh.

Na tej podlagi bomo lahko še bolj zavzeto razvijali vzgojo mladega rodu od mladih nog dalje, jo bolje vrednotili in tudi oplemenitili, skratka, razvili tako, da bo vsak otrok zaživel pravo otroštvo, užival najboljšo vzgojo in nego in se razvil v celovito osebnost, ki bo resnično lahko predstavljala bodočnost samoupravljalske ter demokratične socialistične družbe.

Umrli je naš rojak dr. Fran Mišič

Na pobreškem pokopališču v Mariboru je bil prejšnji teden pokopan dr. Fran Mišič, profesor v pokopu in član uredniškega odbora pri turističnem zborniku „Po Jugoslaviji“.

Fran Mišič je bil naš ožji rojak, rojen leta 1881 v Borovljah kot sin uglednega puškarskega mojstra. Po maturi na celovški gimnaziji se je vpisal na dunajsko univerzo, kjer je študiral klasične jezike. Že v prvih letih visokošolskega študija je začel pisati članke, v katerih je opozarjal na dvojna merila, ki veljajo na Koroškem za slovensko in nemško govoreče prebivalce. Svoje kulturno in narodnostno delovanje je kmalu razširil tudi še na druga področja. Izmed družtev, ki jih je mladi Mišič ustanovil v rojstnih Borovljah, je bilo najbolj delavno društvo „Korotan“. Sodeloval in sourejal pa je tudi napredni politični časopis „Korošec“.

V Gradcu je promoviral za doktorja filozofije ter opravil vse potrebne izpite za srednješolskega profesorja, vendar zaradi svojega narodnega delovanja ni dobil zaposlitve na Koroškem. Svojo prvo službo je nastopil v Kranju, kjer je učil od leta 1910 do prve svetovne vojne. Politični nasprotniki so ga prisilili, da se je leta 1914 preselil v Gorico. Ko je bila leta 1915, zaradi vstopa Italije v vojno, Gorica izpraznjena, se je dr. Mišič vrnil na svoj dom v Borovljah, od koder pa so ga poklicali k vojakom. Po sedmih mesecih je spet slegel vojaško suknjo in postal profesor na I. gimnaziji v Ljubljani.

Koroški plebiscit je vnesel v delovanje dr. Mišiča nove pobude. Med jugoslovansko upravo je bil ravnatelj meščanske šole v Borovljah, kjer je opravljal tudi važne politične naloge. Po plebiscitu ni pobegnil; kljub vsem težavam, ki so mu jih povzročali narodni nasprotniki, je vztrajal dve leti. Po dveh letih preganjanja pa so ga aretirali in za vedno izgnali v Jugoslavijo.

Izgnanca je sprejel Maribor, ki mu je postal nova domovina, novo torišče plodnega delovanja. Poleg poklicnega dela na gimnaziji je dr. Mišič opravljal v Mariboru tudi mnogo publicističnega in turistično-propagandnega dela. Bil je tudi vnet lovec in športnik. V časnikih in knjigah je seznanjal bralce zlasti z lepoto zelenega Pohorja ter s prednostmi domačih zdravilišč in letovišč. Že v stari Jugoslaviji je bil soustanovitelj in sourednik znane ilustrirane revije „Jugoslovanski biseri“, ki je izhajala do druge svetovne vojne, nekaj let pa tudi še po vojni. Izdal je več literarnih del, kot so na primer knjige „V žaru in čaru šumovitega Pohorja“, „Lik in mik zelenega Pohorja“, „V porečju bistre Savinje“ in druge. Posebno dragoceno delo je opravil s tem, da je zbral in uredil in pesmi poborskega ljudskega pesnika Jurija Vodovnika ter jih izdal v knjigi. Od leta 1963 dalje pa je bil tudi zelo agilen član uredniškega odbora pri turističnem zborniku „Po Jugoslaviji“.

Tudi med narodnoosvobodilno vojno je ostal dr. Mišič zvest svojemu narodu ter je pomagal borcev za svobodo, katerim je bila v veliko pomoč tudi njegova soproga Milica.

Dr. Fran Mišič je bil velik narodnjak in zavzet propagator privodnih lepote slovenske zemlje. Ohranili mu bomo časten spomin!

Slovenski osmošolci na Dunaju

Prejšnji petek so se osmošolci Državne gimnazije za Slovence v Celovcu mudili na ekskurziji po Dunaju. Potovanje slovenskih osmošolcev na Dunaj je bilo izvedeno v okviru akcije „Avstrijska mladina spoznava glavno mesto republike“. Na tem poučnem potovanju so si osmošolci ogledali kulturne in druge zanimivosti našega glav. mesta.

Ob tej priložnosti so osmošolci obiskali tudi visokošolski dom „Korotan“. Dom jim je razkazal rektor pater Tomažič, katerega so dijaki med drugim tudi vprašali, koliko je v domu slovenskih študentov.

Po ogledu „Korotana“ so se osmošolci sestali s slovenskimi študenti. Ker Klub slovenskih študentov na Dunaju trenutno še nima urejenih lastnih prostorov, so srečanje priredili v bližnji restavraciji. Predsednik KŠŠ je v svojem pozdravnem govoru osmošolce seznanil s težavami, ki jih ima Klub prav zaradi pomanjkanja lastnih prostorov in poudaril, da bo Klub v kratkem le rešil ta problem in dobil svoje prostore. Osmošolcem je tudi sveloval, naj pri izbiri poklica odsvetoval pri vpisovanju na univerzo dobro premislijo in ocenijo svoje zmožnosti ter izglede, ki jih ima izbrani poklic v naši družbi. Opozoril jih je, da naj ne hodijo na Dunaj z mislijo, da se pozneje, če pri študiju na univerzi spodleli, še vedno lahko vpišejo na pedagoško akademijo, kajti to ni vselej možno. Zlasti pa naj pri izbiri poklica upoštevajo tudi potrebe akademskih kadrov slovenske manjšine na Koroškem.

Po pozdravnem govoru se je med osmošolci in študenti razvila živahna diskusija. Študenti so osmošolcem obljubili, da jim bodo pomagali pri urejanju formalnosti, ki jih čakajo prihodnje leto — če bodo uspešno zaključili maturo — pri vpisovanju na univerzo.

Klub slovenskih študentov na Dunaju bo v prihodnjih tednih in mesecih nadaljeval s svojim rednim delom, o katerem bo naše bralce sproti obveščal.

Slovensko prosvetno društvo „Zvezda“ v Hodišah vabi na

pevski koncert

ki bo v soboto 25. oktobra 1969 s pričetkom ob 19. uri pri Sveteju v Plešerki.

Poje moški pevski zbor „Stol“ iz Kamnika.

Po koncertu bo prosta zabava s plesom. Za ples bodo igrali „Fantje z Gorenjske“.

Ljubitelji slovenske pesmi in dobrega razpoloženja pristočno vabljeni.

Društveni odbor

Vidra vas pri Pliberku

Vsak „zlati“ jubilej je povod za praznovanje, posebno takrat, če ga lahko praznuje zakonski par. Sicer so v današnjem času taki jubileji bolj redki in je že srebrna poroka pomemben dogodek skupnega življenja. Zato so v kmečki družini pri Kropu v Vidri vasi bili tembolj veseli. Oče Jurij Nachbar in žena Brigita, rojena Žik, sta pred kratkim namreč v vsej zakonski slogi praznovala 50. obletnico poročnega dne — zlato poroko.

Kropov Jurij, naslednik Kropove domačije in Brigita, p. d. Irgičeva v Zgornjih Libučah, sta se golovo spoznala kot prosvetlaša v pliberškem prosvetnem društvu, v katerem sta sodelovala kot odbornika in igralca. Prosvetnemu delu sta posvetila svoj prosti čas in ga tako izkoristila v plemenite namene našega skupnega prizadevanja. Svojim vrstnikom v mladih letih sta bila v zgled pri vključevanju v prosvet-

no dejavnost. Priznati moram, da me je prav igralka Brigita v vlogi Špele v Krekovi igri „Tri sestre“ navdušila za kulturno-prosvetno delo. Jurij in Brigita sta se vedno pogumno prizadevala za ohranitev in napredek slovenske narodne skupnosti na Koroškem z zavestjo, ki sta jo zakoreninila tudi v srcih svojih otrok.

Od prvega dne njunega skupnega življenja sta pridno gospodarila na Kropovi kmetiji in v znoju svojega obraza skrbeli za obstanek, razvoj in napredek gospodarstva. Tako sta s svojim pridnim in vztrajnim delom kljubovala tudi stiski, ki je po letu 1930 zajela kmetijstvo.

Poleg velikega truda in naporne dela sta Jurij in Brigita tudi svoje otroke vzgojila v poštene in ugodne člane naše družbe. Njuni otroci niso bili deležni samo skrbi, da so se telesno zdravo razvijali, marveč so bili deležni tudi duhovno in narodno zavedne vzgoje. Čeprav sta domačijo že predala v roke sinu Mirku, mu še vedno stojita s svojim delom in nasveti ob strani.

Zato ni čudno, če se je na dan njune zlote poroke zbrala v prijetni družini vsa Kropova družina ter njeni sorodniki in prijatelji, da počastijo jubilejni par. Poročni obred, ki ga je opravil kaplan Štiker, je bil v humški cerkvi. Zenitovansko slavje pa je bilo v gostilni pri Jančku v Vidri vasi. Razpoloženje je bilo prijetno in zlatoporočenca sta v krogu sorodnikov ter dobrih znancev bila nadvse srečna.

Slavje je izzvenelo ob petju domače pesmi. Jubilanta sta ob tej priliki bila deležna številnih čestitk, katerim se pridružujemo tudi mi z željo, da bi dočkala še biserno poroko.

Lovro Potočnik

Komorni moški zbor iz Kropo gostoval v Globasnici

Na posredovanje Slovenske prosvetne zveze je Kulturno umetniško društvo „Stane Žagar“ v Kropi na Gorenjskem, ki nosi ime po domačinu, ki je padel v borbi proti fašizmu, pred leti navezalo redne kulturne stike s Slovenskim prosvetnim društvom na Radišah. To sodelovanje se je v začetku odvijalo med obema pevskega zboroma, pozneje pa so te stike razširili tudi na odrsko področje.

Pred nedavnim pa je Kulturno umetniško društvo „Stane Žagar“ navezalo prijateljske stike tudi s Katoliškim prosvetnim društvom v Globasnici. Na povabilo globasniškega društva je minulo nedeljo nastopil komorni moški zbor iz Kropo v dvo-

rani gostilne Šoštar, kjer je pod vodstvom prof. Egija Gašperšiča izvajal zelo zahteven spored. Saj so bile na programu pesmi od J. Gallusa do sodobnih skladateljev zborovske glasbe. Poleg tega pa so peli tudi vrsto narodnih pesmi iz različnih slovenskih pokrajin.

V imenu gostiteljev je pevce iz Kropo pozdravil prof. Jožko Hutter, medtem ko se jim je ob koncu koncerta zahvalil za lep kulturni popoldne Janez Hudl. Gostje iz Kropo so prosvetlaštem v Globasnici izročili spominsko darilo ter jih povabili na gostovanje v Kropo. Globasani so vabilo radevolje sprejeli in bodo šli v Kropo z igralsko skupino, ki bo tam uprizorila igro „Martin Krpan“.

Tudi prihodnje leto turistična razstava „Gost“

Ker je letošnji „mali celovški sejem“ dobro uspel, je vodstvo Celovškega sejma sklenilo, da bo tudi prihodnje leto priredilo turistično razstavo „Gost 70“. Prihodnja razstava bo lahko zabeležila še večji uspeh kot letošnja, saj se je prijavilo že toliko razstavljalcev, da bodo prireditelji lahko izbirali.

Razstava „Gost 70“ bo kot letos v celovški Mestni hali, in sicer od 4. do 12. aprila 1970. V središču pozornosti bo tudi lokrat sejamski hotel, ki bo izboljšan in spremenjen ponovno razstavljen. V tem hotelu bosta med drugim nameščena tudi sekcija za turizem pri trgovinski zbornici in združenje koroških arhitektov, ki bosta v posebnih kojah imela svoje informativne centre.

Na razstavi „Gost 70“ bodo prihodnje leto zastopani tudi koroški

vrtnarji, ki ne bodo prispevali le za okrasitev razstavnih prostorov, temveč bodo nastopali tudi kot razstavljalci.

Gledališki spored Ljubljana

● MESTNO GLEDALIŠČE

Petek 17. 10. ob 19.30 uri — R. Anderson: **VEŠ, DA TE NE SLIŠIM, ČE TEČE VODA**, komedija.

Sobota 18. 10. ob 19.30 uri — E. Albee: **VRT**, drama.

Nedelja 19. 10. ob 10.30 uri — Vaša matineja: **OSTANITE ZVESTI SINOV**

DOMOVINE; ob 19.30 uri — E. Albee: **VRT**, drama.

● ŠENTJAKOBSKO GLEDALIŠČE

Sobota 18. 10. ob 19.30 uri — Nestroy: **RAZTRGANO SRCE**, komedija.

Nedelja 19. 10. ob 16. uri — Nestroy: **RAZTRGANO SRCE**, komedija.

Pomagajte vzdrževati vojaške grobove

Kot vsako leto nas je deželna zveza avstrijskega Črnega križa tudi letos naprosila, da objavimo njeno sporočilo, v katerem je rečeno, da omenjena organizacija tudi letos prireja v mestu in na podeželju zbiralno akcijo za vzdrževanje vojaških grobov, v katerih so našli zadnje počivališče padli borci iz prve in druge svetovne vojne. Ta zbiralna akcija bo od 19. oktobra do vključno 16. novembra. Sredstva, zbrana v okviru te akcije, bodo služila vzdrževanju vojaških grobov.

V svojem pozivu, s katerim se obrača imenovana organizacija na koroško prebivalstvo, poudarja, da je bilo na področju oskrbe vojaških grobov sicer že veliko narejenega, kljub temu pa bo za Črni križ ostalo še mnogo dela, če hoče vestno izpolnjevati svojo nalogo.

Zato poziva prebivalstvo Koroške: Ne pozabite vojnih žrtev; odprite srca za dejanje ljubezni in kulture ter prispevajte, ko se bodo v prihodnjih dneh oglasili zbiralci pri vas, kolikor morete pogrešati in kar radi date!

Zahomec

Smrt kosi v naši vasi neizprosno. Kar pet gospodarjev smo pokopali v zadnjih treh letih; letos pa smo 1. oktobra s Kovačičevim Jozom položili k zadnjemu počitku že tretjega gospodarja.

Kovačičev gospodar je bil miren in lih sosed, ki je rad pomagal, kjer koli je bilo treba. Zato je užival tudi spoštovanje vseh sosedov, prijateljev in zancev, ki so ga v velikem številu spremljali na zadnji po-

ti. Težko prizadeli ženi in zalujočim sinovom izrekamo iskreno sožalje.

V beljaški bolnišnici pa je te dni preminul dolgoletni zahomski pastir Ciril Hoja. Bil je svojevrsten značaj, ki so ga oblikovale planinske višave in samote v „pastirja Cirila“, kakor ga je pisatelj opisal v povesti. Zdaj ga ni več, Zahomčani pa se ga bodo še dolgo spominjali.

Učiteljska stavka

Tako na Koroškem kakor tudi v ostalih zveznih deželah je bila v tokrek tega tedna izvedena stavka srednješolskih učiteljev. Okoli 13.000 profesorjev tega dne ni poučevalo, kakih 120.000 dijakov na splošno-izobraževalnih višjih šolah ter 53.000 dijakov na poklicno-izobraževalnih višjih šolah je imelo prost dan.

Srednješolski učitelji so s to eno-

dnevno stavko podkrepili svoje zahteve po izboljšanju plačilnega sistema. Pri tem jim gre v prvi vrsti za izenačenje z akademiki v splošni upravi, ki prejema po sedanji ureditvi v zadnjih letih pred upokojitvijo znatno višje plače kot profesorji.

V kolikšni meri je bila stavka res uspešna, bodo seveda pokazala šele bodoča pogajanja.

Pevski zbor „France Prešeren“ iz Celja gostoval na Koroškem

Minulo soboto in nedeljo je gostoval v Pliberku in v St. Jakobu mešani pevski zbor „France Prešeren“ iz Celja, ki je pod vodstvom prof. Edvarda Goršiča pel slovenske umetne in narodne pesmi. Pevski zbor „France Prešeren“, katerega sestavlja 55 pevcev, je ob svojih nastopih pokazal izredno vi-

soko slopnjo v izvajanju zborovske glasbe. Žal pa sta bila koncerta, ki jih je kot gostitelj organiziralo Pevsko društvo „Jakob Petelin Gallus“, slabo obiskana in je res škoda, da vrhunskega petja celjskega „Prešernovega zbora“ ni slišalo več ljudi.

Bliža se dan mrtvih

Za dan mrtvih, ki stoji pred nami, se bomo še posebej spomnili naših rajnih svojcev in prijateljev, ki jih je smrt izrgala iz naše srede. V prihodnjih dneh bomo šli na njihove grobove, jih okrasili s cvetjem, da jim tako izkažemo naše spoštovanje in povezanost, predvsem pa da se tako poklonimo njihovem spominu.

Ko bomo v mislih pri naših rajnih, se bomo spomnili tudi vseh tistih, ki so svoja življenja žrtvovali za našo lepšo bodočnost, to je v boju za svobodo, demokracijo in mir.

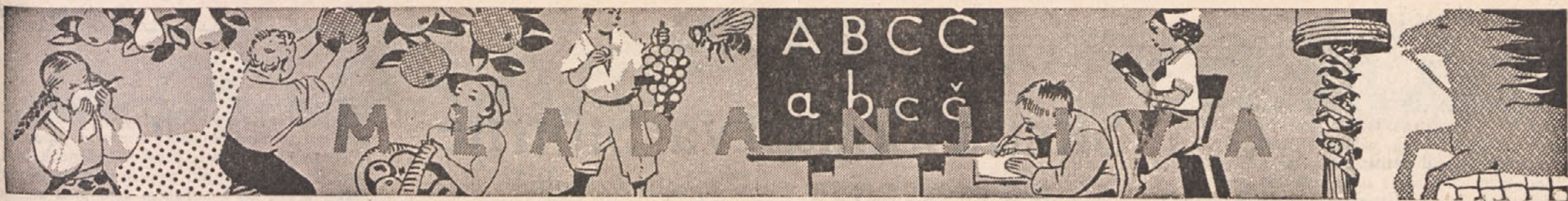
Zveza koroških partizanov bo tudi letos položila vence na grobove padlih partizanov, ki počivajo

široj naše zemlje. Zato naproša prebivalstvo vseh tistih krajev, kjer so pokopani padli partizani, da primerno uredi njihove grobove. Tako bomo dostojno počastili spomin naših junaških žrtev, ki so svoja življenja žrtvovali za enakopravno in prijateljsko sožitje med narodi!

KOLEDAR

Petek, 17. oktober: Marjeta
Sobota, 18. oktober: Luka
Nedelja, 19. oktober: Peter
Ponedeljek, 20. oktober: Janez
Torek, 21. oktober: Uršula
Sreda, 22. oktober: Kordula
Četrtek, 23. oktober: Severin

IVO ANDRIĆ

Prvi koraki na poti v svet knjige in leposlovja

Ne spominjam se in ne bi mogel zanesljivo povedati, kdaj sem začel pisati, zakaj moja sla po pisanju in potreba po oblikovanju sta se sčasoma prepletali z resničnimi začetki mojega pisanja. Zdi se mi, da se mi je porodila že ob prvih knjigah, ki sem jih bil prebral ali samo gledal, tudi prva misel, da bi tudi sam kaj napisal ali vsaj v domišljiji kaj izoblikoval. A knjiga, to je bila

velika strast in velika muka naših mladih let. Bila je in ostala sla mojega otroštva. Kot deček v tretjem gimnazijskem razredu sem trpel od prave žeje za knjigo. Ta žeja je bila toliko hujša, kolikor teže je bilo priti do knjige. Saj je bila knjiga v našem tedanjem življenju redka in draga, skoraj nedosegljiva stvar.

V naših ubožnih stanovanjih ni bilo knjig, kvečjemu šolske ali kak reven koledar. Šola je nudila malo ali nič, a o tem, da bi kaj kupili, ni bilo niti govora. V takratnem Sarajevu so bile tri ali štiri knjigarne in vsaka od teh je prodajala razen knjig kajpak še pisarniške in šolske potrebščine. Pravzaprav bi bilo bolje povedati to obrnjeno, kajti knjige so bile stransko blago, poglavitno je bil pisarniški material. Največja in najboljše taka „Knjigarna in papirnica“, last nekega priseljenca, je bila edina, ki je imela v sodobno urejeni, dobro osvetljeni izložbi precej tujih knjig v nemščini. Knjige so bile večidel dunajske ali münchenske, predvsem lažja, zabavna književnost, namenjena za branje avstrijskim častnikom in uradnikom, ob vsem pa je bilo še nekaj nemških prevodov iz ruščine ali iz skandinavskih književnosti, ki so bile takrat zelo moderne. Sicer pa so bile zame vse enake vrednosti, saj nisem prav o nobeni ničesar vedel. Samo to sem vedel, da so to knjige, da me s svojo imenitno opremo, skrivnostnimi naslovi in neznano vsebino neudržljivo vabijo in da si jih strašno želim.

Pred to izložbo sem preživel v prvih dijaških letih dosti ur. To je bilo moje prvo in dolgo časa edino „okno v svet“, „zveza“ z

veliko svetovno književnostjo (tako sem mislil!), o kateri nisem vedel ničesar drugega kot to, da neke obstaja, in o kateri mi ni mogel nihče, niti naš učitelj književnosti, ki sploh ni bil pravi učitelj in tudi ni imel nič skupnega s književnostjo, ne takrat ne pozneje ničesar povedati.

V deževnih popoldnevih, ko hrepenijo dečki mojih let za nečim novim, lepim in vznemirljivim, ko iščejo hrane duši in domišljiji, ki jim je potrebna kot kruh in voda, a jim je niso mogli dati v naših tedanjih okoliščinah ne dom ne šola ne družba, sem pogosto odhajal iz naše temačne sobe in se spuščal po strmih uličicah, po izjednem, grobem kamnitem tlaku v ravni in lepi del mesta. Šel sem naravnost pred knjigarno in dolgo stal pred njeno izložbo, ki sem jo poznal tako dobro, da sem opazil vsako, tudi najmanjšo spremembo in se je veselil kot osebnega doživetja. Po nekajkrat sem odhajal izpred izložbe in se spet vračal, vse dokler se ni začel spuščati jesenski večer, dokler ni zasvetila v izložbi luč in ni padel po mokrem asfaltu njen odsev. Takrat je bil čas, da vse to zapustim in se vrnem gor v predmestje, v svoje resnično življenje. Toda razsvetljenega izložbenega okna ni bilo lahko pozabiti. V nočnih deških sanjah in polsnih je blestel in krožil v fantastičnih preobrazbah; to ni bila več navadna mestna izložba s knjigami, ampak vesoljna svetloba, del nekega ozvezdja, po katerem sem koprnel z vsem srcem, toda z bolečo zavestjo, da mi je nedosegljivo.

In tako dan za dnem. Po stokrat sem prebiral imena pisateljev, ki jih nisem poznal, in naslove teh knjig. Ker ni bilo nikogar, ki bi me poučil in usmerjal, sem sam pripisoval tem naslovom smisel in pomen, ne vem zakaj so mi bili eni vže drugi ne. Vsak izmed teh naslovov mi je po svoje dražil domišljijo, da je delovala in ugibala, kaj bi se lahko skrivalo za njim, in jo spodbujala, da si je po odvečnem ugibanju sama izmišljala vsebino teh nedosegljivih knjig. Vidite, tu neke so poganjale moje prve zamisli zgodb in romanov.

Tu so se mi začela svitati tudi druga spoznanja. Kot mnogi drugi dečki, moji tovariši, sem po marsičem začutil in zvedel, kaj je revščina, kaj pomeni: imeti in pogrešati in kakšen je tisti neprehodni zid, ki loči mnoge ljudi od tistega, kar imajo radi in česar si želijo, vendar ob ničemer nisem tega začutil tako jasno in ostro kot ob teh knjigah v izložbenem oknu in ob moji nepremagljivi potrebi ter neuresničljivi želji, da bi jih imel, listal po njih, jih bral.

Od takrat je preteklo dosti let. V življenju sem videl dosti knjig, mnogo sem jih prebral, nekaj sem jih tudi napisal, vendar pa knjig iz skromnega izložbenega okna majhne knjigarne v Sarajevu nisem pozabil ni-

Samoglasniki

A, A, A, A, A,
naše muce ni doma.
E, E, E, E, E,
miška to prav dobro ve.
I, I, I, I, I,
v luknjo se ji ne mudi.
O, O, O, O, O,
sira še pojedla bo.
U, U, U, U, U,
zbeži, muca je že tu!

Ludovika Kalan

Tat in hudič

Na nekem križišču sta se srečala tat in hudič. Tat je povedal, da gre vole krast. Hudič pa je odgovoril: „Jaz pa bom nekega otroka zadušil.“ Nato sta ugotovila, da iščeta svoj plen oba v isti hiši. Zato sta potovala skupaj. Najprej se je podal hudič na delo. Vzel je speči materi otroka iz objema in ga hotel dušiti. Tedaj je otrok kihnil. Tat pa je stal pred durmi. Ko je kihanje čul, je zaklical: „Bog pomagaj!“

Spet je kihnil otrok in spet je ponovil tat: „Bog ti pomagaj!“
Ko je otrok vtretjič kihnil, je tat tudi tedaj ponovil svoje besede. Zdaj pa je bila oblast hudiča pri koncu. Moral je otroka nepoškodovanega vrniti materi.

Ker mu je bil tat njegov posel tako temeljito prekrizal, je bil hudič razkačen in je glasno zavpil: „Vole kradeš, vole kradeš!“

Vpitje je zbudilo vse prebivalce hiše, in oba nepridiprava sta morala zbežati. Ljudje so še čuli, ko je med begom hudič zasmehoval ogo-ljufanega tovariša.

Koroška narodna pripovedka

koli. Spomin nanje se je ohranil v tistih skrivnostnih kotičkih velikih, a neuresničljivih otroških želja, ki ostanejo in živijo vse življenje neke globoko v nas, tudi kadar jih človek preboli in na videz pozabi, in se čudno nenadejano pojavljajo v nočnih sanjah ali nezavednem ravnanju vsakdanjega življenja.

Sodna obravnava

Na sodišču vam je gneča:
PIKE, VEJICE, KLICAJ,
toženi je PETER VREČA,
a branilec POMIŠLJAJ.

Ze povzdigne glas sodnik:
„Tukaj se resnica čuje:
Kar je VEJIC tu in PIK
hočejo, da se kaznuje.“

PETER VREČA, ker ne ve,
kam naj v spisih jih postavi;
sodni zbor naj še izve,
kaj na to obramba pravi!“
Vstane važno POMIŠLJAJ,
Petra Vrečo zagovarja:
„Poslušajte vsaj zakaj
fant LOČILA zanemarlja:
po kosilu nogomet,
pa spet žoga in igranje
in s prijatelji klepet,
da prekratek vedno DAN je.
DAN je krivec vseh nezdod,
njega raje obsodite,
a nerodo vseh nerod,
Petra Vrečo — oprostite!“
Zdaj poroti se mudi,
saj nestrpna je dvorana,
iz sanj se PETER prebudi,
preden sodba je prebrana.

F. Lakovič

R E P A

Kakor vsem majhnim otrokom tako tudi meni delo ni dišalo, posebno pa ne puljenje repe. Zato sem vedno godrnjala, da tega dela ne zmorem. Stara mama pa je rekla: „Ti nisi nič boljše kot tisti fant, ki mu je mati zagnala 3 repe v hrbet. Pa je bil potem vsaj papež, iz tebe pa ne bo nič.“ Jaz pa sem bila radovedna in sem hotela to zgodbo natančneje zvedeti. Stara mama mi je začela pripovedovati:

„Nekoč je živel vdova, ki je bila požela rž in vsejala repo, tako je imela v enem letu kar dva pridelka. Del pridelkov je prodala, izkupiček pa porabila za sinčkovo šolanje.

Nekoč je sinček prišel iz šole domov v času, ko so pulili repo. Fantu ni bilo do dela in je samo postopal. Mati mu je postavila zvečer na mizo krožnik močnika skuhanega iz repe. Jed je bila res nestastna in mu ni posebno teknila.

Mati je to opazila, pa je modrovala: „Res, močnik ni bogve kaj, vendar pa repa ni puhla; moč zemlje je pač šla le v korenine. Pa saj tudi pri tebi ni šlo veliko učnosti v glavo.“

Pri zajtrku mu je postavila na mizo močnik, ki je ostal od prejšnjega dne, nato pa ga je napodila repo puliti. Na njivi, pri delu, se je šolan sinček zamislil in

gledal naokrog, repa pa se seveda tudi ni hotela puliti sama.

Tedaj mu je mati zalučala v hrbet tri debele repe, da je kakor snop telebnil na tla. Mati pa je pristavila:

„Iz tebe ne bo nikoli nič, saj ne najdem na vsej njivi tako puhle repe, kakor je puhla tvoja glava.“

Prihodnja leta pa se je fant poprijel učenja in postal končno po mnogih letih celo papež. Smel je kovati svoj lastni denar. Dal je napraviti take novce, da so imeli na eni strani utisnjene tri repe, v spomin onih, ki mu jih je bila mati še pravi čas zalučala v hrbet.

„Ali ste vračjeverni, Elvira?“
vpraša Pepe svojo novo pridobitev.
„Ne, toda zakaj vas to zanima?“
„Ah, če boste sprejeli mojo ponudbo, boste natanko trinajsta nevesta!“

*

Matjaž gre k zdravniku za očesne bolezni.
„Doktor, že nekaj časa vidim pred očmi same mušice.“
Zdravnik ga pregleda in mu predpiše očala.
Čez mesec dni sreča svojega pacienta.
„Kako je kaj,“ ga prisrčno pozdravi. „In tiste mušice pred očmi? Ste zadovoljni z očali, ki sem vam jih predpisal?“
„Da, da, vsekakor. Zdaj jih vidim dosti bolje.“

*

Špela je jezna. Vsa solzna reče svojemu Boštjannu.
„Rekla sem ti sicer, da mi ni treba ničesar darovati za rojstni dan in ti nesramnež gdi, mi res nisi nič poklonil!“

IVO ANDRIĆ

Ples

Zunaj je toplo in svetlo. Ves razgled napolnjuje morje, okrašeno z vrsto bolj nizkih blede zelenih tamarisk, kakor nepremične kulise. Na odprti verandi velike restavracije se beli dolga vrsta majhnih, pogrnenih miz. Lazar sedi za eno od njih, sam. Za mizo nasproti njegovu sta dva mlada človeka. Moški je obrnjen proti njemu z obrazom, ženska, ki sedi bliže njemu, pa s hrbtom. Fant je plavalas, z dolgimi lasmi širokega, negovanega obraza, skrbno oblečen. Ženska je v zelo lahki, ohlapni obleki svetle barve z rdečimi progami. Ženska zakriva moškega, tako da ga more videti samo tu pa tam kdaj in samo deloma, kadar se pomakne proti levi ali proti desni. Žensko vidi dobro, čeprav samo v hrbet. Ima košate in nemirne lase, okrogel, a še vitek vrat, ravno hrbteničo. Sama ljuba mladost.

Ko poroma s pogledom navzdol, po lesenem naslonilu stola, zagleda na parketu njene noge, brez nogavic, v plitvem mokasinastem obuvalu. Drobni gležnji, ne preveč slabotni, ne premočni. Mlada in zamolkla koža v pridrušeni

senci širokega krila in stola. Vse je navadno in vsakdanje, samo ob živih premikih teh nog se ustavi njegova pozornost. Ženska se je kar naprej sezuvala in spet obuvala. Najprej je potegnila eno nogo iz mokasina, potlej spet drugo, včasih obe hkrati, čez nekaj trenutkov pa spet obe veselo skrila v svojo mehko rdečo obuvel.

Vse dekletovo telo je skoraj nepremično. Ne premika glave, ne zmiguje z rameni, pri govorenju ne maha z rokami. Videti je, kakor da sploh ne govori ali pa zelo malo in zelo po tihem. Noge te mlade ženske, ne prevelike, a tudi ne premajhne, pa žive nekako same zase in same v svojem bivališču in tudi za trenutek ne mirujejo in tudi obuvalu ne dovolijo, da bi mirovalo.

Par bosih nog in par rdečih mokasinov se gibljeta kakor štiri figure v lutkovnem geldališču, ki jih spreten in pogumen režiser nevidno premika z nevidnimi nitmi po zahtevah neznanega besedila, po ritmu neslišne glasbe in v duhu nekakšne fantastične režije. Parket in na njem štiri noge stola, pokritega od treh strani s širokim svilenim krilom, pomenijo oder, na katerem štiri figurice izvajajo svojo skrivno in samo z Lazarjevega sedeža vidno igro. Od njegove strani je bilo videti, kakor da tej ženski ni mar ne pogovora ne ljubezni ne hoje; da ji je poglavitno in edino pomembno samo: ples.

(Dalje na 6. strani)

Za dobro voljo

Skrita bogastva Sibirije

glavni vzrok spora na Daljnem vzhodu?

Novjša zgodovina — zadnjih sto, sto petdeset let — pričča, da je bilo prav zaradi Sibirije oziroma njenih vzhodnih predelov že kar precej kriz, diplomatskih in pravih vojn. V novejšem času so se tu neposredno prepletali interesi Rusije, Kitajske in Japonske, posredno pa so se v sibirske zadeve vneto vtikale tudi Amerika, Anglija in Nemčija. Ta del sveta torej le ni tako nezanimiv in prav nič se ne motijo tisti, ki trdijo, da bo postal vse bolj zanimiv.

Kaj je pravzaprav Sibirija? Geografsko je to področje od Urala na zahodu do Tihga oceana na vzhodu, od Severnega ledenega morja na severu do Kazahstana, Mongolije in Mandžurije na jugu. Od vzhoda do zahoda je zračne črte kakih 5000 kilometrov, od severa do juga kakih 3000. Na vsem tem ogromnem prostranstvu živi približno 10.000.000 prebivalcev, kar je prav neznatno število za tak velikanski prostor. Iz teh splošno znanih podatkov, ki se jim pridružuje še površna vednost o strahotnem sibirskem mrazu, o divjih tajgah in ledenih tundrah, izvira predstava, da je ta konec sveta le malovredna severna pustinja.

V resnici je precej drugače. Najprej, kar zadeva praznino ob bežnem pogledu na zemljevid Sibirije takoj opazimo dolgo črto, ki se vije od Urala ob kazahstanski, mongolski in kitajski meji tja do Vladivostoka; to je znamenita transsibirska železnica. Ob njej so na gosto posejani manjši in večji krogi — manjša in večja mesta. Velikanska večina sibirskega prebivalstva živi ob tej črti in v teh krogih. Res je ta pas naseljenosti zelo ozek, vendar strnjen. To je nekakšen „ruski zid“, ki loči prazna prostranstva Sibirije od južnih sosedov. Tudi na sovjetsko-kitajski meji ni praznine. Na eni strani razmeroma gosto naseljena Mandžurija, na drugi strani ozki, toda strnjeni pas ob transsibirski železnici. Šele za tem pasom se začneja sibirski praznina.

Druga stvar, ki določa pomen Sibirije, so njena bogastva. V 16. stoletju so jo Rusi začeli kolonizirati zaradi krzen, pozneje zaradi lesa, v novejšem času pa zaradi neverjetnih količin nafte, premoga, železa, diamantov, zlata in neizčrpljivih virov energije. V Zahodni Sibiriji — to je ozemlje med Uralom in veletokom Jenisejem — je pod zemljo pravi pravi ocean nafte, količino zemeljskega plina pa cenijo kar na nekaj trilijonov kubičnih metrov. Na jugu Zahodne Sibirije so neizčrpna ležišča premoga in odlične železove rude. V Vzhodni Sibiriji — med Jenisejem in Leno — so prav tako velika ležišča premoga, železa aluminija in vseh drugih znanih rudnin, med njimi tudi zlata in diamantov. Zlata in diamantna ležišča so visoko na severu v Jakutiji, zares sredi sibirskih praznin. Toda največji prometovni bazen na svetu — irkutski — kjer cenijo zaloge na nekaj milijard ton, leži na jugu, na meji, ki deli Rusijo od južnih sosedov. Sploh je največji del rudnih bogastev Vzhodne Sibirije skoncentriran v gorah na jugu, torej blizu sovjetsko-kitajske meje. Onstran Lene se začneja Daljni vzhod, ki zavzema širok pas obrežja in otokov hotskega in Japonskega morja. Tudi ta pas je bogat rud, poleg tega pa je pomembna kot veliko ribolovno središče in kot sovjetska vzhodna vrata na Tih ocean. Na otoku Sahalin so velika nahajališča naravnega plina.

Kot vidimo, so sibirski „prazni“ prostori dokaj relativni pojem. Prostranstva na severu so res prazna, čeprav se tudi tam skrivajo velika

naravna bogastva, ki pa jih v večji meri še ne izkoriščajo — razen zlata in diamantov v Jakutiji. Toda ozek južni pas na meji med Sovjetsko zvezo in Kitajsko nikakor ni prazen. Je razmeroma gosto naseljen, zelo bogat in najbolj civiliziran. Tu so večja mesta z velikimi industrijskimi objekti in razmeroma dobro povezana z evropskim delom države s transsibirsko železnico in gostim zračnim prometom. Tu nikakor ne gre za spor o stotinah kvadratnih kilometrov sibirskih praznin, ampak za spor o področjih, ki so naseljena, kolonizirana, industrijsko razvita in ki so življenjskega pomena za izhod Sovjetske zveze na Tih ocean in v jugovzhodno Azijo. Če bi bila ozka žila civilizacije ob transsibirski železnici presekana na enem samem mestu, bi Sovjetska zveza praktično izgubila zvezo z daljnovzhodnimi področji, hkrati pa tudi izhod na Tih ocean.

Poleg vseh drugih političnih, ideoloških, nacionalnih in podobnih interesov je tudi to eden od zelo važnih razlogov, zakaj je Sibirija, zlata in njen južni pas, za Sovjetsko zvezo tako pomemben. Prav zaradi dela med Bajkalom in Vladivostokom je že carska Rusija imela nenehne spore s Kitajsko in Japonsko. Carski Rusiji se je veliko bolj mudilo priti na bregove Japonskega morja kot pa v tundre in tajge osrednje Sibirije. Za ta del se takrat nihče ni zares brigal in Rusi, ki so bili najbliže, so lah-

ljeno Kitajsko ter že leta 1858 in 1860 doslegla sklenitev sporazumov, po katerih je dobila od Kitajske vse obrežje Japonskega morja vzhodno od reke Amur. V novo pridobljenih krajih je carska vlada že leta 1860 ustanovila utrjeno vojaško postojanko, ki se je pozneje razvila v mesto Vladivostok — glavna ruska vrata na Tih ocean in jugovzhodno Azijo.

Približno ob istem času je potekala tudi rusko-japonska tekma za obrežje in otoke Ohotskega morja. Leta 1858 sta Rusija in Japonska sklenili sporazum o razmejitvi na Daljnem vzhodu, po katerem je Japonska priznala rusko lastništvo nad vso daljnovzhodno celino, nad Kurilskimi otoki in nad severnim delom otoka Sahalina. Leta 1875 je bil sporazum spremenjen tako, da je Japonska dobila Kurilske otoke, Rusija pa ves Sahalin.

Vse to se je dogajalo v razmeroma mirnem ozračju. Hujši zapleti so se začeli šele proti koncu stoletja, ko so si velesile začele deliti Kitajsko in ko sta Japonska in Rusija začutili velik apetit po Koreji in Mandžuriji. Leta 1898 je Rusija okupirala Port Arthur in dele province Kvantung, dve leti pozneje pa vso Mandžurijo. To je hudo prizadelo Japonce, ki so želeli Mandžurijo zase, in po nekaj letih diplomatskih preprirov se je 24. januarja 1904 začela rusko-japonska vojna za razdelitev sibirskega Daljnega vzhoda. Kot je znano, je

bitov, medtem ko je od ozemelj po zadnji vojni dobila le Kurilske otoke, ki so še zdaj kamen spotike med Sovjetsko zvezo in Japonsko. V sedanjem stoletju so Rusi pospešeno kolonizirali kraje ob kitajski meji in obrežje Japonskega morja. Že v novejšem času pred zadnjo vojno in po njej so iz teh krajev množično izseljevali Kitajce in Korejce, namesto njih pa pošiljali tja naseljence iz Rusije, Ukrajine in Belorusije. Danes je rusko-kitajska meja naseljena v glavnem s prebivalstvom iz evropskega dela Sovjetske zveze.

Kot vidimo, je bilo zanimanje za te kraje živo že zdavnaj. Danes je seveda še veliko večje, saj ne gre več samo za trgovinske poti, za vpliv na Kitajsko, ampak tudi za samo sibirsko praznino. Danes na to področje ne gledajo več kot na nezanimivo pustino, ampak kot na eno prihodnjih središč viciilizacije. To pričakovanje se ne bo izpolnilo še tako kmalu, toda tudi zdaj je že mogoče uspešno izkoriščati sibirski naravna bogastva. Sovjetska zveza je na tem področju že veliko dosegla, čeprav v primerjavi z možnostmi ni izkoriščen še niti majhen del sibirskih bogastev. Zaradi hudega podnebja, oddaljenosti od prometnih zvez, naseljenosti in drugih težav, ki spremljajo začetke kolonizacije, je izkoriščanje teh bogastev izredno drago in zahteva tolikšne investicije, da jih sama Sovjetska zveza ne zmore.

Zato že nekaj let išče partnerja, ki bi ji pri tem pomagal. Najprimernejša je Japonska, ki je industrijsko razvita, zmogljiva velikih investicij, stalno lačna surovin in ki se tudi sama silno zanima za tako sodelovanje. Strokovnjaki so pripravili že debel paket načrtov za sodelovanje v skupni graditvi lesne in papirne industrije, v skupnem izkoriščanju železove in drugih rud, v graditvi velikanskega transsibirskega naftovoda, ki bi segal od zahodnosibirskega naftnega oceana do Nahodke na obrežju Japonskega morja, v črpanju plina na Sahalinu za japonske potrebe in še v nekaterih panogah.

Vse to so uresničljivi in za obe strani koristni načrti, vendar njihovo uresničenje še zdaleč ne poteka gladko. V glavnem sta tega krivi sovjetska previdnost in nezaupljivost. Predvsem se bojijo preveč odkrniti vrata japonskim apetitom v Sibirijo, posebno dokler je Japonska tesno povezana z Ameriko. Ze vsa leta po zadnji vojni je sovjetska politika v zvezi z Daljnim vzhodom usmerjena k temu, da bi ohladila japonsko-ameriško zaveznitvo. S tem bi se odprla vrata tudi sovjetsko-japonskemu gospodarskemu sodelovanju v Sibiriji, ker osamljena Japonska Sovjetski zvezi in njenim interesom v Sibiriji ne bi bila več tako nevarna.

Spor s Kitajsko je položaj na Daljnem vzhodu precej spremenil. Sovjetska zveza se je znašla pred zelo resno in očitno dolgotrajno nevarnostjo, ki bo nujno narekovala okrepitev „ruskega zidu“ vzdolž kitajske meje. To bo zahtevalo ogromno denarja, saj bo za utrditev „zidu“ potrebno kolonizacijski pas potisniti dalje proti severu in ga tako „odebeliti“. Načrti za osvajanje sibirskih notranjščin so postali bolj vprašljivi, z njimi pa tudi sovjetsko-japonsko sodelovanje. Verjetno je, da bo Sovjetska zveza sicer še bolj zainteresirana za japonske kredite, prasanje pa je, če se bo strinjala, da bi jih vlagali v notranjščino Sibirije oziroma če se bo Japonska strinjala, da bi jih dajala za razvoj področij, ki so za Sovjetsko zvezo v bližnji prihodnosti najbolj važna in s tem pomagala utrjevati „ruski zid“ proti Kitajski.

Sovjetsko-kitajski spor na Daljnem vzhodu je pritegnil pozornost vsega sveta tedaj, ko je dozorel do take stopnje, da sta si nasprotni strani celo že grozili z uporabo atomske bombe. To je bilo šele pred meseci oziroma tedni. Odnosi med Sovjetsko zvezo in Kitajsko pa vzbujajo zanimanje svetovne javnosti seveda tudi zdaj, ko sta se obe državi sporazumeli, da rešitev spornih vprašanj iščeta za zeleno mizo.

Ce pustimo ob strani politiko in ideologijo, potem gre pri tem sporu za nerešena ozemeljska prasanja, ki — po sibirskih merilih seveda — niti ne zadevajo posebno velikih površin. Precej razširjeno je mnenje, da gre za prostrana, pusta in naseljena področja in da je sploh vprasanje, ali je pametno pripraviti se zaradi nekaj sto ali tudi tisoč kvadratnih kilometrov sibirskih praznin. Po drugi strani pa ljudje, ki hočejo gledati daleč v prihodnost, trdijo, da je Sibirija eno od prihodnjih glavnih središč sveta prav zato, ker je bogata, še neizčrpana in naseljena.

ko počasi prodirali v središče Sibirije, ne da bi se morali bati tekmecev. Še več: kako nepomembni so se ti kraji zdeli takrat, kaže tudi nenavadna zgodba o ruskem prodiranju v Severno Ameriko. Redki ruski lovci so že zdavnaj silili čez skrajni severovzhodni del Sibirije — čez Anadri — v Severno Ameriko, na Aljasko. Sredi prejšnjega stoletja so obširna ozemlja Aljasko veljala za rusko ozemlje. Ko so se Američani po državljanski vojni začeli zanimati za ta ozemlja, se Rusom ni zdelo vredno izgubljati besed zaradi njih. Dne 18. marca 1867 je bil podpisan sporazum, po katerem so Rusi prodali Aljasko Američanom za malenkostno vsoto — 7.200.000 dolarjev.

Na jugu pa je bil razvoj drugačen. Rusija je skupaj z zahodnimi državami izsiljevala oslab-

bila Rusija poražena in je morala Japonski prepustiti vpliv v Koreji, Port Arthur, južni del Sahalina, morala je plačati odškodnino in se seveda umakniti iz Mandžurije.

Kljub temu je bil ruski vpliv v Mandžuriji še vedno velik in ko so se v naslednjih letih začeli za to področje zanimati tudi Američani, so za ruske imperialistične apetite spet napočili boljši časi. Leta 1910 sta Rusija in Japonska sklenili nov sporazum, s katerim sta se dogovorili o skupnem vplivu v Mandžuriji in o skupnem boju proti ameriškemu pronicanju v to „njuno“ področje.

Tako je Rusija še pred prvo svetovno vojno utrdila svoj položaj na Daljnem vzhodu. Njena poznejša politika — že sovjetska — je bila v glavnem posvečena obrambi carskih prido-

Videti je bilo, kakor da je življenje vsega nepremičnega telesa te ženske v nogah, pravzaprav v stopalih. Ta so za trenutek smuknila v obušalno, pa spet takoj zdrsnila iz njega, najprej eno in potem še eno ali pa obe hkrati. In z njima je ženska potlej igrala čudno pantomimo, ki ji je Lazar zastoj poskušal dognati ali uganiti pomen. Videti je bilo, kakor da ji bosni nogi vsaka zase krožita, kakor da rišeta, pa spet takoj brišeta nerazumljiva in čudna znamenja, potlej pa se združita in se objemata, se privijata druga k drugi in se božata v ljubeči, nedolžni igri. Vendar tudi to ni dolgo trajalo, ker sta se takoj spet začeli drgniti, trkati druga ob drugo in se razposajeno in jezno tepsti, tako da sta se vedli kakor slabo vzgojena otroka. Potlej sta se spet ločili, a lepo izoblikovana, kakor izklesana podplata, spočita in razigrana, ker ne nosita velikega telesnega bremena in ker ga še ne nosita tako dolgo, pa sta začela svojo igro. Previjala sta se v vseh pregibih. Spakovala sta se drug drugemu se kremžila in mrdala, se krčila in gubančila v jezni spaki. V nagli spremembi sta stopali izgubili svojo lepoto in spočitost, tako da sta bili mahoma videti, kakor da sta stari in nadložni, zgrbančeni, celo majčkeno nemarni, z nečim živalskim, opičjim na sebi. Takoj zatem pa sta se stopali spet spremenili in z nepretrganimi gibi prešli ves naravni razvoj od najmanj razvitih vrst do človeka. Nekaj časa sta bili plavuti, potlej nerazviti udje izumrlih plazilskih vrst, potlej okorne šape, dokler nista spet postali stopali pogumno vzravnane dvonožca. In vse to brez prehoda, brez reda, po bliskovitih bližnjicah in v preskokih.

Potlej pa se je mahoma vse ustavilo. Na dekliskih stopalih, ki sta zdaj mimo počivali drugo ob drugem, so se podplati izravnali in postali nepremični, močni in gladki, kakor izdolbeni.

Potlej so človeške noge spet postale tisto, kar so, in

začele prehajati skozi nove menjave in metamorfoze. S prsti so se močno uprle ob tla, mahoma postale kratke in brez oblike in zalite s krvjo; tisti najbližji, nosilni, suženjski del telesa, na katerem počiva vsa teža in ki je obsojen na to, da na vekomaj prenaša vso težo, in se ne odmakne od tal, kvečjemu v skoku in samo za kratek trenutek, da potlej samo še z večjo težo in še bolj boleče prileti nazaj na zemljo. Vendar se igra pri tem ni ustavila. V nadaljnji vrsti sprememb so se noge lahkotno in živahno odločile od tal, ki jim sicer hlapčujejo, se zožile in spremenile barvo; prebledele so in nekaj časa utripale kakor krila, ki sploh ne vedo, kaj se pravi dotik z zemljo, dokler so živa. Potlej so začele postajati živahne in gibčne in izrazite kakor roke, nekaj časa zdravilno in radodarno dobre, nekaj časa spet pohotno ljubeče in nedolžno čiste. In po nečem se je dalo sklepati (sam ni vedel kako in ni vedel po čem), da od njih prihaja tisti nedoločljivi, zomi dih brez duha, kakršnega more samo žensko telo včasih imeti za željnega moškega.

Pa tudi to je, kakor vse drugo, trajalo samo kratek trenutek, kakor nujno potreben prehod od ene igre in spremembe k drugi. Nov nemir ji je hitro šinil v noge. Tako boste so začele pometati po parketu in dobivati pri tem nekakšen trezen, skrben, gospodinjinski izraz. Takoj zatem pa je ženska spet živčno iskala čevljičke, jih našla in poskušala levi čevljiček natakiniti na desno nogo in narobe. Potlej je spet opustila poskuse, vzdignila en sam čevljiček na koncu palca in nekaj časa bingljala z njim. Potlej je z drugo nogo muhasta podrla ravnotežje, vrgla mokasin s prsta daleč stran in ga takoj spet začela z isto nogo slepo in razburjeno iskati in potegovati k sebi.

Tako se je igra nadaljevala in se sploh ni dalo slutiti, kako dolgo bo še trajala in do kod vse bo še segla, kaj vse bodo še mogle postati in bodo tudi v resnici postale te drobne noge v igri, ki jo igrajo same s seboj in same zase,

na svojem prikitem in zaslonjenem odru, kjer je po golem naključju Lazar edini in nesluteni gledalec.

Ves ta čas je bilo vse telo mlade ženske nepremično in je tako tudi ostalo. Vzravnana in mirna drža deklice z dobro in strogo vzgojo. Tudi ena mišica se ne zgane na nji, tudi las ne zamiglja v košatih laseh, tudi en rob lahke svilene obleke ne zafrfota. Tudi njun pogovor je tih in obziren; še do Lazarja, ki je najbližje njiju, ne pride niti ena razločna beseda. Nič. Samo stopala pod stolom igrajo čudno in nerazumljivo spogledljivo igro.

Lazar je počasi in nepazljivo jedel. In med jedjo je še naprej neopazno gledal igro nog, ki je razen njega ni mogel nihče drug opaziti, in po nji poskušal uganiti, kakšen je neki obraz te mlade ženske in kakšne narave je neki pogovor, ki ga imata s prijateljem za mizo. (Vselej, kadar je vzdignil pogled in je mogel za trenutek ujeti njegov obraz, je videl, da je miren, vesel in razpotegnen v zadovoljen nasmeh!) Ali igra njenih nog sploh spremlja pomen njenih besed? Ali odgovarja na njegove? Ali pa ni ne to ne ono, temveč izraža samo njene neizrečene misli in skrite občutke? Nekaj, česar še sama ne sluti in ne ve? Ali pa navsezadnje te noge igrajo zaradi sebe in samo zase svojo igro, odvisno od vsega, o čemer se pogovarjata fant in deklica, kar si želita in mislita?

Ni našel odgovora. Za trenutek je potem odtrgal oči od prizora pod stolom, pogledal na uro in — se zdrnil. Videl je, da bo zamudil na ladjo, če takoj ne odide. Hitro je pometal vase kosilo in ne da bi počakal na konec igre, ki mogoče sploh nima konca, vstal in odšel proti morju. Ko je šel mimo mladega para, se ni ozrl, da bi videl, kakšna je ženska z nemirnimi nogami, ki je ne bo nikoli več videl ne od spredaj ne od zadaj.

Vendar njene igre ni pozabil.

JACK RITCHELE:

Madeleinin obisk

Pravkar sem hotel oditi, ko je zavonil hišni zvonec.

Lepa neznanka, ki je vstopila, je bila vitka in je imela kot oglje črne lase.

S kratkim pogledom je ocenila moje stanovanje in rekla: „Za 225 dolarjev mesečne najemnine bi pač moralo biti nekaj več, kakor je videti na prvi pogled.“

„Lahko bi vam pokazal še druge sobe,“ sem dejal. „Domnevam, da ste se zmotili v naslovu.“

„O, nikakor ne, če vam je ime James Brannon.“

Pomagal sem ji sleči plašč. „Obžalujem, toda stanovanja ne oddajam v najem, če ste prišli zaradi tega,“ sem ji dejal.

„Ne. Prišla sem, ker najdejo včasih gozdovniki kaj čudne reči.“ Uselila se je na kavč. „Lahko me kličete Madeleine.“

„Madeleine,“ sem dejal, „ne bi vas hotel žaliti, toda na žalost vam moram povedati, da obstajajo reči, za katere nočem plačati prav ničesar. To je eno od mojih življenjskih načel.“

Smehljala se je. „Ne tekam po svetu, da bi trkala na tuja vrata in si s tem služila kruh. James, če ste tako mislili. Če vas zanima, vam moram povedati, da sem učiteljica, Računstvo.“

„Lepo,“ sem odgovoril, „toda računati znam.“

V tem smislu me je poučil že hišnik. Po naključju sva se dotaknili tudi te teme, ker sem izjavila, da iščem stanovanje.“

„Madeleine,“ sem dejal, „nekje mora imeti vsaka stvar svoj začetek. Torej k stvari.“

Prikimala je. „Začelo se je v aprilu na neki ozki, neprometni cesti, bližnjici, ki se je poslužim v primerih, kadar se mi že zelo mudi v šolo. Stanujem namreč pri svojih starših v Jeffersonu in se vsak dan vozim v šolo.“

Pripravil sem dva kozarca in natočil whisky.

„Cesta je široka komaj za eno vozilo, zato si lahko predstavljate, kako me je ujezilo, ko mi je neko drugo vozilo zaprlo pot.“ Pozorno me je opazovala in se zopet smehljala.

„Ne morem se prav spomniti, kakšne znanke je bil avto, vendar sem opazila, da je moral biti zelo drag; bil je velik in prazen. Morda sem hupala deset minut ali še kaj več, toda nihče ni prišel. Slednjič sem se odločila, da zapeljem v ovinku mimo velikega avtomobila, in to se mi je skrajno previdnostjo tudi posrečilo. Skoraj bi bila pri tem zavozila v jarek in zgodilo se je prvič, da sem prišla v šolo prepozno.“

„Ali pijete škotski whisky?“

Prikimala je. „Medtem je prišla jesen in zdaj se pojavijo v tej igri gozdovniki. Dečki iz Jeffersona so se nekega dne v oktobru podili po gozdovih, skozi katere pelje omejena cesta. Najbrž so iskali leskove palice za lok, gobe ali karkoli taki dečki pač iščejo po gozdovih. Iznemada sta dva od njih naletela na neko plitvo mesto. V svoji bujni domišljiji sta mislila, da je to kak indijanski grob. Pričela sta kopati in kaj, mislite, sta spravila na dan?“

Ponudil sem ji kozarec z whiskyjem in dejal. „Truplo.“

„Tako je. Seveda ne truplo Indijanca. Z raznimi grozljivimi preiskavami je policija ugotovila, da gre za truplo mrs. Irene Linton. V tem mestu so jo videli zadnjič, ko je 14. aprila zapuščala svoje stanovanje. Policija je vzela njenega moža ostro v klešče, toda slednjič je morala ugotoviti, da je popolnoma nedolžen. Policija sumi, da je imela mrs. Linton razmerje z nekim drugim, toda znala je to spretno skrivati, tako da se policiji ni posrečilo ugotoviti imena tega moža.“

Madeleine je nekoliko srknila iz kozarca. Potrudila sem se in v šoli

prelistala dnevnik, kjer sem ugotovila, da sem edino 15. aprila zamudila pouk, torej prav dan za tem, ko so mrs. Linton zadnjič videli. Takoj sem se odpravila k prijavnemu uradu za avtomobile, se globoko zazrla v oči mlademu uradniku in dobila zaupno pojasnilo, da je vozilo s številko P 31416 last nekega Jamesa Brannona.“

Stopil sem nekaj korakov proti odprtemu kaminu. „In zdaj mi hočete povedati, da je bil dragi in veliki voz, ki vam je 15. aprila zjutraj zastavil pot, moj avto? Zares imate dober spomin. V aprilu ste videli avtomobilsko oznako in v oktobru

Bila je radovedna kakor vse ženske. „Zakaj ste jo umorili?“

„Kakor se pač zgodi. Ženske so nagnjene k temu, da pripisujejo začasnemu razmerju večji pomen.“ Vzdihnil sem. „Zgodilo se je. Strašno me je bolela glava in vreščica ženska je kaj slabo zdravilo proti bolečini. Toda vi, Madaleine, ste čisto navadna izsiljevalka. Mogel bi vas prijaviti policiji, pa bi prišli v ječo. Toda za tak korak sem predober in preplemenit.“

„Čudovito,“ se je nasmehnila, „vendar ne morem razumeti vaših razlogov.“

„Madaleine,“ sem odgovoril, „zelo dobro ste si zapomnili številko avtomobila, vendar bi bili morali črki P posvetiti malo več pozornosti.“

„V naši zvezni državi prejemajo avtomobili v januarju črki A in B, v februarju C in D, v marcu E in F in tako naprej do črke P v avgustu.“ Očitno me ni razumela.

„Naj vam to bolj točno pojasnim,“ sem nadaljeval. „V aprilu ste videli oznako, ki je veljala za avgust.“

Potrebovala je nekaj časa, da je razumela moje pojasnilo. „Potemtakem ni bil vaš avto in niste vi umorili mrs. Linton?“

„Seveda ne!“

„Ne pozabite, da je bilo to veliko in drago vozilo.“

„To je morda točka, ki opravičuje vaše zanimanje. Toda prijavnji urad je v tem času gotovo že zaprt in zunaj dežuje. Zato nimate vzroka za prenaplajene ukrepe.“

Zvedavo me je pogledala. „Dovolj žalostno zame. Veselila sem se že dobička, ki mi ga bo prinesel ta večer. Vi ste torej mr. Brannon, lastnik tovarne kruha.“

„Točno.“ Usedel sem se k Madaleini. „Preden pa najdete pravega moralca, mi storite uslugo in izpustite v pismu policiji moje ime.“

„Oh,“ je odgovorila. „Ni, potrebno, saj pisma ni. Dovolj realno mislim in vem, da mi maščevanje ne koristi več, če ležim pod rušo.“

Dvignil sem kozarec in pri tem mislil na oznako P 31416. Ne vem, kakšen razlog je imel moj oče, ko je že pred 15 leti pri prijavnem uradu dosegel, da je črka P s številko 31416 rezervirana za našo družino in jo dobivamo vedno znova za vse leto.

Moj pogled se je ustavil na grebljici.

— Zdaj še ne, — sem mislil. — Pozneje!

Smehljal sem se in se pomaknil nekoliko bliže k Madaleini...

IZREKI

- **Clovek joka in to je njegov najlepši privilegij.** (Dallio)
- **Ženske solze so molčeči govorniki.** (Boaumont)
- **Ti ne veš, kako je ženska lepa, kadar joče.** (Gutierrez)
- **Solze so plemenita govornica oči in ko v pravi ljubezni zmanjka besed, govorijo oči s solzami, medtem ko jezik molči.** (Horrick)

se še natančno spominjate številke? Ali ste si morda zabeležili številko iz kakšnega posebnega razloga?

„Ne, toda kakor sem vam že povedala, sem učiteljica računstva. Številka avtomobila mi je ostala v glavi, ker me je na nekaj spominjala. Iz šole boste gotovo še vedeli, kaj je P 31416.“

Vzel sem grebljico s stojala pri kaminu. „Se nikoli me ni nihče ne kaznovano izsiljeval.“

Zazrl sem se v njene čuječe oči. Dejala je: „Menim, da je zdaj pravi trenutek, da vas opozorim na svoje previdnostne ukrepe: če bi morala umreti nasilne smrti ali če bi kratko malo izginila, bo policija prejela pismo, v katerem sem zabeležila svoje ugotovitve.“

Sukal sem grebljico v roki in rekel: „Ko sem mrs. Linton udaril po glavi, sem temeljito očistil. Nabitvi sem si moral tudi novo preprogo.“

PAVLE LUŽAN: Iskavec

Jaz
Clovek
prenaseljenost v stiski

vročni golt
na zemlji na nebu

brez misli dotrajan
nobene besede več
ki bi kaj postala

zgolj ujede
na dnu brezumnosti
čas
utečen brez cilja
zemlja
ujeta v nezadržnem zlu

in vseskozi svet
ki kaplja
skozi temo

o zasopli koraki
nikamor

Hrvatski domisleki

Hrvatski publicist Lunaček se je sprehajal z mladim in domišljavim pisateljem po Ilici. Ko sta zavila v Mesniško ulico, sta tam opazila spominsko ploščo na hiši, kjer je živel in delal Avgust Senoa. Tedaj je mladi domišljavec zamišljeno dejal:

„Bogve, kaj bo pisalo po moji smrti na moji hiši!“

„Pisalo bo! Stanovanje dajemo v najem,“ je mirno odgovoril Lunaček.

Dalmatinec Tino Patiera je bil tenor svetovnega slovesa in filmski zvezdnik. Nekega dne mu sluga sporoči, da bi z njim rada govorila lepa in mlada dama.

„Naj vstopi,“ reče Tino.

„Pri telefonu je,“ pojasni sluga.

„Pri telefonu! Človek božji, kako pa potem veste, da je mlada in lepa!“

„Ker bi sicer ne vedela za vašo skrivno telefonsko številko,“ se odreže služabnik.

Srečanje na vasi

Bil je lep julijski večer, ko sta se Nande in Vida prvič srečala. Nande je bil mlad kmečki fant, zagorelega obraza in trdih dlani, vajen od mladih dni težkega dela. Vida pa je živela v mestu. Bila je edini otrok bogatega očeta, menda direktorja neke trgovine. V vasi je imel vikend hišico, kamor je hodil ob nedeljah in praznikih ter na letni dopust. Nande in Vida sta se spoznala že prej, tako, na pogled. Tistega večera pa sta se spoznala boljše, saj veste, slučajno srečanje na poti, veselo kramljanje, močnejši utrip srca, stisk rok, poljub. Take zgodbe se ponavljajo iz dneva v dan.

Nande in Vida sta se potem srečavala vsak večer. Lepa je ljubezen v temnih nočeh, ko na nebu miglja milijone zvezd, ko orkester murnov igra zaljubljenca. Da, ljubezen na vasi je lepša od fiste v mestu. Bolj zapeljiva. Kako bi potem mogli zameriti Vidi in Nandetu, če ju je zapeljala opojnost poletnih večerov, da svoji ljubezni nista znala postaviti meje.

Poletje je minilo. Vida in Nande sta si pisala dolga pisma, kajti Vida se je vrnila v mesto. Vendar, zadnje čase je Vida vse redkeje dobila fantova pisma. Fantu se je pač ohladila glava. Odločil se je bil, da bo ostal doma na kmetiji. Kaj naj zavrne delo štirih let, ko je garal kot živina, in se naseli v mestu, kjer ne bo nikoli srečen. Počasi bo z Vido končal. Naj ostane vse lep spomin, kot lepe sanje. Kako dolge so bile noči, ki jih ni prespal. Vido je še vedno ljubil iz vsega srca.

Nekega dne mu je poštar prinesel Vidino pismo. Sporočala mu je, da bo dobila otroka. Vest je v hipu porušila vse njegove načrte. In to dekle, ki bo postala mati njegovega otroku, naj zapusti? Ne, takšen Nande ni bil. Ni bilo lahko, ali odločil se je, da bo odšel v mesto in tam našel službo.

Pa mu ni bilo treba oditi v mesto. Vida je svojega fanta dobro poznala. Iz pogovorov v poletnih večerih je vedela, kako težko mu bo zapustiti zemljo in se naseliti v mestu. A ljubila ga je z vso močjo in strastjo. Zanj je bila pripravljena storiti vse. Pripravljena je bila zapustiti mesto in priti k njemu. Da, tako bo storila. Šla bo na učiteljske in postala učiteljica na vasi. Ona bo učila otroke, on pa bo kmetoval.

Nande je bil resnično srečen. Šele zdaj je spoznal, kako zelo ga Vida ljubi. Kar verjeti ni mogel, da hoče to dekle, tako lepo, ki ima vsega, kar želi, zapustiti mesto in priti k njemu.

Toda drugi dan se je zgodilo nekaj, zaradi česar Vida ni zapustila mesta, on, on pa je ostal za vedno v svoji vasi.

Zjutraj rano je šel sekat drva v gozd. Misli so mu bile le pri lepi nevestici. Tako se je zgodilo, da je padajoča bukev podrla tudi njega. Odpeljali so ga v bolnišnico, pa je med prevozom umrl.

Pokopali so ga pri domači cerkvi, sredi med travniki in gozdovi. Vida ga mnogokrat obišče. S seboj vodi plavalaso deklico.

„Ali tu spančka očka?“ povprašuje otrok.

„Da, tu spančka tvoj očka,“ odgovarja Vida.

Za dobro voljo

Bobi sedi v brzcu. V kupeju sedi le en sam potnik.

„Ali se peljete v mesto?“ vpraša Bobija.

„Da,“ kratko odvrne Bobi. „In kaj boste v mestu?“ radovedno sprašuje sitni potnik. „Izstopil bom.“

„Konec je z mojimi živci,“ toži Jaka prijatelju.

„Kaj pa se ti je zgodilo?“ „Pomisli, moja hčerka je včeraj pobegnila s tistim malopridnežem, tisto barabo! Pa saj ga poznaš, tega Franceljma, ne?“

„Kaj ga ne bil Pa še opozarjal sem te, ko sem ga nekajkrat videl v tvoji hiši, pa me nisi poslušal. Zdaj pa imaš!“

„Ne, motiš se. Verjemi mi. Temu packonu sem prav tako malo zapal kot ti, toda vedno sem upal, da mi bo odvedel ženo.“

K zdravniku pride mož, ki ga že precej časa boli noga. Zdravnik ga preišče.

„Za božjo voljo, saj imate počeno kost. Zakaj pa niste prišli že prej?“

„Da, gospod doktor! Toda vedno, ko sem tožil, da nekaj ni v redu z menoj in mojo nogo, me je žena prepričevala, da moram nehati s kajenjem.“

„Mica,“ se krega gospodinja, „včeraj je bil vaš ljubimec spet do enajstih v kuhinji. V bodoče to seveda ne bo več šlo!“

„Na to sem že mislila,“ strokovno odvrne Mica. „Mogoče bi v prihodnje večerjali lahko že dve uri prej.“

McPherson iz Aberdeena nima nobenih skrbí, čeprav je ženin rojstni dan pred vrati.

„No, ali že veš, kaj boš kupil svoji ženi,“ ga vpraša Jack McJimny. „Vem,“ žari McPherson, „drugo leto dobi par uhanov.“

„Dobro, dobro. Toda za letošnji rojstni dan?“ ga vpraša prijatelj.

„Letos ji bom pustil zortati luknje v ušesa.“

vesnik

**H O K E J
N A L E D U** Celovec doživel
vrhunsko
kvaliteto

Celovski oziroma koroški ljubitelji hokeja na ledu so konec minulega tedna doživeli nedvomno vrhunsko kvaliteto tega športa. Domače moštvo KAC je namreč v tekmi za evropski pokal igralo proti večkratnemu sovjetskemu prvaku ZSKA Moskva. Sovjetska ekipa je seveda že kar v prvem srečanju pokazala svoje znanje in v razprodani Mestni hali demonstrirala hokej, kot ga pri nas še nismo doživeli. Čeprav so se domačini izredno dobro branili, proti Moskovčanom niso imeli nobenih izgledov ter se je prva tekma končala z rezultatom 9:1, kar pa je za KAC kljub temu lep uspeh, saj je bilo splošno mnenje, da bo razlika v golih še mnogo večja. Povratna tekma je bila seveda le še formalnost in se je končala 14:3 za goste iz Sovjetske zveze, ki so s tem osvojili tudi evropski pokal.

Za KAC pa srečanje s sovjetskimi prvaki gotovo ni pomenilo le dve izgubljeni tekmi, marveč je bila to tudi dobra šola, saj so imeli Celovčani priložnost pomeriti svoje sile z igralci, ki predstavljajo absolutni svetovni vrh hokeja na ledu. Temu namenu je služila še zlasti tretja prijateljska tekma, ki so jo Celovčani in Moskovčani odigrali s pomešanima ekipama (v vsakem moštvu polovica domačih igralcev in polovica gostov) ter se je končala neodločeno 9:9. Finalni tekmi za evropski pokal pa sta bili edinstveno doživetje tudi za gledalce, ki so lahko občudovali igralce, kot jih je sicer videti le na olimpijskih igrah in svetovnih prvenstvih.

NOGOMET Ena točka za
celovško moštvo

Celovška Austria, edini klub, ki zastopa letos Koroško v najvišji nogometni ligi Avstrije, se je v osmem kolu državnega prvenstva na domačih tleh pomeril z dunajskim Sportklubom ter dosegel pred 6000 gledalci neodločen rezultat. Dunajčani, prvi na lestvici, so prišli v celovški stadion z upanjem, da si priborijo vsaj eno točko. To jim je v nedeljo tudi uspelo, tako da vodijo zdaj s tremi točkami razlike pred tirolskim moštvom WSG Wattens, ki je z drugim mestom vsekakor presenetilo športno javnost. Visoki zmagi sta v 8. kolu slavili dunajska Austria in že omenjeno tirolsko moštvo: v tradicionalnem srečanju obeh glavnih dunajskih ekip Rapid in Austria je Rapid lanskemu prvaku podlegel z 0:6; moštvo iz Wattensa pa je z rezultatom 6:0 odpravilo dunajsko ekipo Wacker. Prihodno tekmo bo imela celovška Austria v Innsbrucku, kjer se bo pomerila s tamkajšnjim Wackerjem. Celovčani pričakujejo, da bodo prinesli domov vsaj eno točko, seveda, če bo šlo vse po sreči. Sreča pa jim bo vsekakor potrebna, kajti nadomestiti bodo morali več standardnih igralcev, ki so se poškodovali v prejšnjih tekmah. Čudežev pa verjetno tudi jugoslovanski trener Kokotovič ne bo mogel ustvarjati.

**Nemško-škotsko
srečanje**

V središču pozornosti nogometnega sveta bo nedvomno bližnja kvalifikacijska tekma med Zahodno Nemčijo in Škotsko, pri kateri bo verjetno že padla odločitev, katera od teh dveh ekip se bo prihodnje leto udeležila svetovnega prvenstva v Mehiki. Nemci so na svetovnem prvenstvu v Londonu dosegli 3. mesto, toda znano je, da pred domačo publiko ne igrajo preveč dobro. To je morda razveseljivo za Škote, ki pa tudi sicer optimistično gledajo na odločilno srečanje, saj imajo v svojih vrstah znane igralce slovitih moštev.

KRATKE ŠPORTNE VESTI

V kvalifikacijski tekmi za svetovno prvenstvo v nogometu je Romunija na domačih tleh premagala Portugalsko z rezultatom 1:0. Po tej zmagi ima Romunija najboljšo izgleda, da bo prihodnje leto potovala v Mehiko, saj vodi zdaj v svoji skupini s 7 točkami pred Švico in Grčijo, ki imata obe po 4 točke.

Najuspešnejšo smučarko in olimpijsko zmagovalko Olga Pall bodo danes na Dunaju proglasili za »športnico leta«.

Nov svetovni rekord v metu kladiva je s 75,48 metra dosegel sovjetski atlet Anatolij Bondarčuk. Izboljšal je svoj lastni rekord, ki je doslej znašal 74,68 metra.

1. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.15, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00, 24.00.

Dnevne oddaje (razen sobote, nedelje in praznikov): 6.00 Pozdrav — 6.40 Jutranja opažanja — 6.45 Vesele melodije — 7.10 Včeraj zvečer v svetu — 7.20 Jutranja telovadba — 8.45 Dobrodošli z novicami — 9.00 Za prijatelje glasbe — 10.05 Magazin ob desetih — 11.00 Roman v nadaljevanju — 11.15 Opoldanski koncert — 13.00 Operni koncert — 13.45 Gospodarska poročila — 14.00 Slavnostni orkestri, slavni dirigenti — 15.00 Več uka, več znanja — 15.45 Koncertna ura — 16.30 Majhne dragocenosti — 17.10 Kulturna poročila — 17.30 Mladinska redakcija — 18.00 Večerni koncert — 18.55 Danes zvečer boste videli in slišali.

Sobota, 18. 10.: 6.05 Odkrito povedano — 6.12 Vesele melodije — 9.00 Smeh sodi k oliki — 13.00 Srečanje z Avstrijo — 13.30 Tehnični razgled — 13.45 Iz opernega sveta — 14.45 Orkestrski koncert — 16.15 V žarišču — 17.10 Ex libris — 18.00 Domovina Avstrija — 19.45 Glasbeni protokol — 22.10 „Tragična pokrajina“ — 22.45 Avstrijska pesem 20. stoletja — 23.10 Mala nočna glasba.

Nedelja, 19. 10.: 6.05 Vesele melodije — 8.05 Teden dni svetovnih dogodkov — 9.10 Satirična oddaja — 11.00 Iz gledališča — 11.15 Orkestrski koncert — 13.55 Operni koncert — 15.00 Mojstri klasične operete — 15.45 Evropa 69 — 17.05 Deželnozbornske valitve na Nižjem Avstrijskem — 17.30 Obzorik znanosti — 18.45 Šanson — 19.10 Deželnozbornske valitve na Nižjem Avstrijskem in Predarliskem — 20.00 Sto let dunajske opere — 21.00 Deželnozbornske valitve na Nižjem Avstrijskem in Predarliskem — 21.30 „Nočni čuvaj“, kabaret — Deželnozbornske valitve na Nižjem Avstrijskem in Predarliskem — 22.30 Mala serenada — 23.10 Glasba z Dunaja.

Ponedeljek, 20. 10.: 6.05 Odkrito povedano — 6.08 Preden odidete — 6.11 Vesele melodije — 13.45 Avstrijska pripovedka — 15.45 Štajerska jesen — 17.10 Mednarodna radijska univerza — 17.30 Mladinska redakcija — 19.30 Raziskovalne naloge — 20.00 Glasbeni protokol — 21.30 Argumenti — 22.10 Znanje časa — 23.10 Sodobna glasba.

Torek, 21. 10.: 6.05 Preden odidete — 6.12 Vesele melodije — 15.45 Krog, pike, črte — 17.10 Raziskovalci na obisku — 19.30 Kulturno-politične perspektive — 20.00 Spectrum Austriae — 21.00 Prizor — 21.30 Glasbeni fejtajn — 23.20 Glasbeni protokol.

Sreda, 22. 10.: 6.05 Agrarna politika — 6.10 Vesele melodije — 13.45 „Ocean je laž“ — 15.45 Štajerska jesen — 17.10 Naravoslovje — 17.30 Mladinska redakcija — 19.30 Miguel Angel Asturias — 20.00 Glasbeni protokol — 22.10 Oceanografija — 23.10 Sodobna glasba.

Četrtek, 23. 10.: 6.05 Preden odidete — 6.08 Oddaja delavske zbornice — 6.11 Vesele melodije — 6.57 Avstrijski teden 1969 — 15.45 Krog, pike, črte — 17.10 „Glasba iz puščave“ — 17.30 Raziskovalno delo visokih škol — 19.30 Živo gospodarstvo — 20.00 Psihologija dednega sovraštva — 20.45 Klavirsko delo Roberta Schumanna — 21.15 V žarišču — 22.10 Forumski pogovor.

Petek, 24. 10.: 6.05 Nobeden ne bo zmagal — 6.08 Oddaja delavske zbornice — 6.12 Vesele melodije — 6.57 Avstrijski teden 1969 — 9.30 Klavirsko delo Roberta Schumanna — 13.45 Vesele pripovedke — 15.45 Štajerska jesen — 17.10 Pomembni znanstveniki — 17.30 Mladinska redakcija — 19.30 Začelo se je pred 30 leti — 20.00 Koncert za dan Združenih narodov — 22.10 George Santayana — 23.10 Dunajska pesem.

REGIONALNI PROGRAM

Poročila: 5.00, 5.50, 6.30, 7.45, 10.00, 12.45, 17.00, 19.00, 20.00, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje (razen sobote, nedelje in praznikov): 5.00 Pozdrav — 5.40 Jutranja opažanja — 5.45 Kmetijska oddaja — 6.05 Jutranja telovadba — 8.05 Zvečer jutranji pozdrav — 9.00 Šolska oddaja — 11.30 Kmetijska oddaja — 11.45 Za avtomobiliste — 12.00 Opoldanski zvonovi — 13.05 Objave — 14.00 Za ženo — 14.15 Slovenska oddaja — 15.30 Otroška ura — 16.00 Koncert po željah — 18.15 Odmev časa — 18.45 Šport — 18.55 Lahko noč otrokom — 19.05 Pregled sporeda.

Sobota, 18. 10.: 5.05 Veselo zaigrano — 7.55 Naš hišni vrt — 8.20 Obzorik za ženo — 9.00 Glasba zale in zame — 10.05 Šolska oddaja — 11.00 Naša lepa domovina — 13.50 Za zbirateljce znamk — 14.20 Godba na pihala — 15.30 Koncert želja — 17.10 Karačnice — 18.00 Aktualno za delovno ženo — 18.40 Koroški profili — 19.40 Melodija in ritem — 20.10 Frank Günther, življenje za kabaret — 21.00 Zveneča Avstrija — 22.25 Plesna glasba po naročilu.

Nedelja, 19. 10.: 7.35 Glasbeni jutranji pozdrav — 8.05 Kmetijska oddaja — 8.15 Kaj je novega — 10.00 Operni koncert — 10.30 Radijska pripovedka — 11.00 Dopoldanski koncert — 13.10 Ogledalo Mestnega gledališča — 13.45 Iz domovine — 14.30 Koncert želja — 16.30 To je moj Dunaj — 17.05 Plesna glasba — 18.30 Koroški portret — 18.45 Pridite in zapojte — 19.00 Nedeljski šport — 19.30 Govori deželni glavari Sima — 19.40 Deželni razgled — 20.10 „Kaj pravite vi, gospod Farkas?“ — 20.45 Operni koncert — 22.10 Deželnozbornske valitve na Niž. Avstrijskem in Predarliskem.

Ponedeljek, 20. 10.: 5.05 Vesel začetek dneva — 9.00 Književnost in družba — 9.30 Ljudska glasba sveta — 10.15 Alkohol in nikotin — 11.00 Ljudska glasba — 13.55 Davčno pravo — 14.00 Današnji problemi kmetice — 15.15 Koroški knjižni kotiček — 17.10 Glasba je naš konjiček: Lolita — 19.15 Novice iz znanosti in umetnosti — 20.10 „Mali dvorni koncert“, glasbena veseliga — 21.30 Ljudska glasba sosedov: Južna Češka.

Torek, 21. 10.: 5.05 Pihalni zvoki — 9.00 Instrumentalno jazz — 9.30 Dopoldansko glasbeno pismo — 10.05 Lepo vedenje, uspeh v življenju — 10.35 Plačilna sredstva nekaj in danes — 11.00 Ljudska glasba — 15.45 Za mladino — 14.00 Početniška bilanca — 15.00 Komorna glasba — 15.45 Otroška telovadba — 17.10 Avstrijski o Avstriji — 18.00 Problemi koroških mest — 19.15 Slišiš pesmico — 20.10 Orkestrski koncert — 21.30 Robert Stolz dirigira.

Sreda, 22. 10.: 5.05 Začetek dneva z godbo na pihala — 9.00 Avstrijska klasika — 9.30 Iz opere „Ne-

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt - Celovec, Gasometergasse 10, tel. 856-24. — Tiska: Založništva in tiskarska družba z o. J. Drava, Celovec - Borovlje.

topir“ — 10.05 Gustave Flaubert — 10.35 Otok v mladinski knjigi — 11.00 Ljudska glasba — 14.00 „Jezni gospodje sinovi“ — 15.00 Koroški visokošolski tedni — 15.15 Koroški avtorji: Helmut Scharf — 15.30 Srečanje — 17.10 V dunajski koncertni kavarni — 18.00 Kulturna prizma — 19.15 Na obisku pri koroških pihalnih godbah — 21.00 Za prijatelja pianin.

Četrtek, 23. 10.: 5.05 Pihalna godba — 5.33 Ljudske viže — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Lahka glasba — 10.05 Za državni praznik — 10.35 Kaj je novega — 10.45 Kako je nastala koroška pesem — 11.00 Godci, zaigrajte! — 14.00 Zaveda z ženskim romanom — 15.00 Ura pesmi — 17.10 Oddaja za vojake — 18.00 Gospodarski komentar — 19.15 Veselo in zabavno — 20.10 Čudni konjički — 21.00 Prepevamo in pripovedujemo o deželni Drave.

Petek, 24. 10.: 5.05 Godba na pihala — 9.00 K svetovnemu dnevu varčevanja — 9.30 Koroška dežela, koroški ljudje — 10.05 Šolska oddaja — 11.00 Veselo petje, veselo igranje — 14.00 Koroška domovinska kronika — 15.00 Komorna glasba — 15.30 Kakor moja deklica mala — 17.10 Glasba za konec tedna — 18.00 Koroška avto- in motorevija — 19.15 Veselo zaigrano — 20.10 Lovska latinščina — 21.00 Iz koroškega glasbenega življenja — 22.25 Pogled k sosedu.

SLOVENSKE ODDAJE

Sobota, 18. 10.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca — 14.00 Šopek jesenskih pesmi.

Nedelja, 19. 10.: 7.00 Duhovni nagovor — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 20. 10.: 14.15 Informacije — Zena, družina, dom — 18.00 Iz koroške literarne delavnice.

Torek, 21. 10.: 14.15 Informacije — Koroška kronika — Moderni ritmi — Športni mozaik.

Sreda, 22. 10.: 14.15 Informacije — Cankar-Čar: Pazardravljen dolina šentflorjanska.

Četrtek, 23. 10.: 14.15 Informacije — Vesti za kmetijstvo — Domači pevci — Koroški kulturni pregled.

Petek, 24. 10.: 14.15 Informacije — Ura pesmi — Cerkev in svet.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 4.30, 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 19.30, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje (razen ob nedeljah in praznikih): 5.30 Svetujemo vam — 6.00 Napotki za turiste — 6.50 Danes za vas — 7.00 Telesna vzgoja — 8.00 Pregled sporeda — 10.15 Pri vas doma — 11.00 Turistični napotki — 12.00 Na današnji dan — 12.30 Kmetijski svet — 13.00 Privedite dneva in pregled sporeda — 13.10 Obvestila — 13.30 Priporočajo vam — 15.00 Komentarji — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 19.00 Lahko noč, otroci — 19.10 Obvestila — 19.15 Glasbene razglednice — 22.00 Pregled sporeda za naslednji dan — 23.05 Literarni nokturno.

Sobota, 18. 10.: 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Domače viže — 9.50 Naš avtostop — 12.10 Po špansko — 12.40 Z ansambli domačih napევov — 14.05 Glasbena pravljica — 14.25 Melodije za razvedrilo — 15.40 Basist Theo Adam — 17.05 Gremo v kino — 17.35 Glasba iz naših filmov — 17.45 Jezikovni pogovori — 18.15 Dobimo se ob isti uri — 18.45 S knjižnega trga — 19.15 Ansambel Mihe Dovžana — 20.00 Lepe melodije — 20.30 Zabavna radijska igra — 21.15 Mednarodna glasbena-zabavna oddaja — 22.15 Za naše izseljence — 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

Nedelja, 19. 10.: 6.00 Dobro jutro — 7.30 Za kmetijske proizvajalce — 8.05 Radijska igra za otroke — 9.05 Koncert iz naših krajev — 10.05 Še pomnite, tovariši — 10.25 Pesmi borbe in dela — 10.45 Voščila — 11.50 Pogovor s poslušalci — 13.30 Nedeljska reportaža — 13.50 Z novimi ansambli domačih viž — 14.05 Vedri zvoki — 14.30 Humoreska tedna — 15.05 Nedeljsko športno popoldne — 17.05 Operni koncert — 17.30 Radijska igra — 18.26 Couperin in Bach — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 Zabavno-glasbena oddaja — 22.15 Zaplešite z nami — 22.45 Radi ste jih poslušali — 23.15 Jazz za vse.

Ponedeljek, 20. 10.: 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Za mlade radovedneže — 9.20 Cicibanov svet — 9.45 Operni zvoki — 12.10 Iz baleta „Hrestač“ — 12.40 Godba na pihala — 14.05 Iz arhiva lahke glasbe — 14.35 Voščila — 15.40 Poje kvartet „Savski val“ — 17.05 Operni koncert — 18.35 Mladinska oddaja — 19.15 Ansambel Lojzeta Slaka — 20.00 Glasbeni protokol v Gradcu — 22.15 Jugoslovanski pevci zabavnih melodij — 23.15 Iz albuma izvajalcev jazza.

Torek, 21. 10.: 8.08 Opera matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Ljubljanski jazz-ansambel — 9.45 Soldaške pesmi — 12.10 Igra kitarist Narciso Yepes — 12.40 Od vasi do vasi — 14.05 Glasbeno igranje mladih — 14.25 Plesni orkester RTV Ljubljana — 14.40 Mladinska reportaža — 15.40 Iz opere „La Boheme“ — 17.05 Popoldanski koncert Simfoničnega orkestra RTV Ljubljana — 18.15 V terek nasvidenje — 18.45 Pota sodobne medicine — 19.15 Zadovoljni Kranjci — 20.00 Prodajalna melodij — 20.30 Od premiere do premiere — 21.25 Lahka glasba — 22.15 Jugoslovanska glasba — 23.40 Plesna glasba.

Sreda, 22. 10.: 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.25 Iz glasbenih škol — 9.45 Slovenske popevke — 12.10 Iz opere „Koššana“ — 12.40 Prijubljeni pevci slovenskih narodnih pesmi — 14.05 Koncert za oddih — 14.35 Voščila — 17.05 Mladina sebi in vam — 18.15 Rad imam glasbo — 18.40 Naš razgovor — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 Ti in opera — 22.15 S festivalov jazza — 23.40 Slovenski pevci zabavne glasbe.

Četrtek, 23. 10.: 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Lahka glasba jugoslovanskih avtorjev — 12.10 Dva baročna koncerta — 12.40 Čez polja in potoke — 14.05 Češki mladinski zbori — 14.25 Plesni orkester RTV Ljubljana — 14.40 Mehurčki — 15.40 Koncert zbora RTV Ljubljana — 17.05 Glasbeno popoldne — 18.15 Morda vam bo všeč — 18.45 Kulturni globus — 19.15 Poje France Koren — 20.00 Četrtnov večer domačih pesmi in napევov — 21.00 Vabimo vas nabralno vajo — 22.15 Večer s predstavnik naše nacionalne glasbene kulture — 23.15 Godala v noči.

Petek, 24. 10.: 8.08 Opera matineja — 9.05 Planirski tednik — 9.35 Ansambel Atija Sossa — 9.45 Slovenski zbor in ansambel pojo dalmatinske pesmi — 12.10 Baritonist Marcel Ostoševski — 12.40 Moški zbor iz Hodiš — 14.05 Iz albuma skladb za mladino — 14.35 Voščila — 15.40 Simfonični orkester RTV Ljubljana — 17.05 Človek in zdravje — 17.15 Koncert po željah po-

Sobota, 18. 10.: 15.15 Prireditev športnih novinarjev — 16.15 Za otroke — 16.35 Doktorji — 17.25 Za družbo — 18.00 Tedenski obzorik — 18.25 Kultura aktualna — 18.50 Dober večer v soboto zeli Heinz Conradi — 19.30 Čas v sliki in tedenski komentar — 20.06 Šport — 20.15 Gala 69 — 22.05 Šport — 22.35 Čas v sliki — 22.45 Afera v Trinidadu, vohunski film.

Nedelja, 19. 10.: 15.25 Glasba in običaji — 16.00 Otok — 16.35 Otok zakladov — 18.00 Waldbrunn bei Maya — 18.30 S skrito kamero — 19.00 Čas v sliki vprašanje tedna — 19.30 Šport — 20.15 Igra — 22.00 Čas v sliki.

Ponedeljek, 20. 10.: 18.00 Teletest — 18.25 Podoba Avstrije — 18.50 Hollywood in njegove zvezde — 19.00 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 „Iščemo bogato vlogo“ — 21.05 Poštni predal 7000 — 21.15 Športna panorama — 22.15 Čas v sliki — 22.25 Posebej za vas.

Torek, 21. 10.: 18.00 Angleščina — 18.25 Kultura aktualna — 18.50 Iščalki zakladov — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Kaj sem — 21.00 Gledališče in kuhinja — 23.00 Čas v sliki.

Sreda, 22. 10.: 10.00 Toulouse Lautrec — 10.30 Antje Bruckner — 11.00 Marx Brothers v vojni — 12.15 Športna panorama — 16.30 Za otroke — 17.10 Mala šolska risanja — 17.35 Mala športska abeceda — 18.00 Francosčina — 18.25 Podoba Avstrije — 18.50 Ljubljanski Bill — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Obzori — 21.00 Filmska komedija — 22.40 Čas v sliki.

Četrtek, 23. 10.: 10.00 Kaj lahko postanem — 10.30 Svet atoma — 11.00 Gradiščanska — 11.30 Snovi — 12.00 Transistorji — 18.00 Italijanščina — 18.15 Športni mozaik — 18.50 Inšpektor Leclerc — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Dokumentarna oddaja — 21.40 Čas v sliki — 21.50 Nočni studio: Arhitektura.

Petek, 24. 10.: 10.00 ABC moderne prehrane — 10.30 Društvo narodov — Združeni narodi — 18.00 Zeleni val: številke, dejstva, perspektive — 18.25 Podoba Avstrije — 18.50 Zračni skoki — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Stari sodnik — 21.15 Časovno ogledanje — 22.15 Čas v sliki.

TELEVIZIJA LJUBLJANA

Sobota, 18. 10.: 10.00 Malo svetovno telovadno prvenstvo — 16.00 Malo svetovno telovadno prvenstvo — 18.00 Po domače — 18.15 Mladinska igra — 19.00 Prva svetovna vojna — 19.40 Za boljši jezik — 20.00 Dnevnik — 20.35 Zabavno glasbena oddaja — 21.00 Rezervirano za smeh — 21.50 Inšpektor Maigret — 22.40 Kažipot — 23.00 Poročila.

Nedelja, 19. 10.: 9.00 Madžarska oddaja — 9.30 Malo svetovno telovadno prvenstvo — 12.30 Disneyjev svet — 13.20 Kažipot — 18.15 Šiba na počiva, angleški film — 20.00 Dnevnik — 20.35 Malo svetovno telovadno prvenstvo — 21.35 Humoriščina oddaja — 22.00 Videofon — 22.35 Športni pregled — 23.05 Dnevnik.

Ponedeljek, 20. 10.: 9.35 Šolska oddaja — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 14.45 Šolska oddaja — 17.15 Madžarski pregled — 17.45 Bevk: Pesterna — 18.00 Po Sloveniji — 18.25 Jedrsko orožje in zaščita — 18.50 Zabavno glasbena oddaja — 19.20 Mednarodni mladinski simpozij — 20.00 Dnevnik — 20.35 Simpozij: Jeprski učitelj, drama — 21.32 Biseri glasbene literature — 21.55 Poročila.

Torek, 21. 10.: 9.35 Šolska oddaja — 11.00 Osnovna sanka — 18.00 Lutkovna oddaja — 18.20 Po sledi splošne izobrazbe — 14.45 Šolska oddaja — 17.45 Napredka — 18.40 Novosti iz studia 14 — 19.05 O zore do mraka — 19.35 Portret Franceta Miheliča — 20.00 Dnevnik — 20.35 Igra, poljski film — 22.10 Veliki mojstri.

Sreda, 22. 10.: 9.35 Šolska oddaja — 17.25 Nogometna Sovjetska zveza-Irska — 19.15 Niso samo rože rdeče — 19.45 Prospekt — 20.00 Dnevnik — 20.35 Vozniško dovoljenje prosim — 22.00 Človek s kamero — 23.15 Poročila.

Četrtek, 23. 10.: 9.35 Šolska oddaja — 10.30 Angleščina — 10.45 Nemščina — 11.00 Francoščina — 14.45 Šolska oddaja — 16.10 Osnove splošne izobrazbe — 17.45 Otroška igra — 18.00 Zapojte z nami — 18.15 Po Sloveniji — 18.45 Komedija — 20.00 Dnevnik — 20.35 Sejem ničevosti — 21.25 Kulturne diagonale — 22.00 Smart — 22.35 Poročila.

Petek, 24. 10.: 9.35 Šolska oddaja — 16.10 Osnove splošne izobrazbe — 17.45 Nove dogodivščine Hucklberryja Finna — 18.15 Glasbena oddaja — 19.00 V studiu dišči pozornosti — 20.00 Dnevnik — 20.35 Veliki dnevi, angleški film — 22.00 Zivljenje v vesolju — 22.35 Poročila.

Zaklad iz 16. stoletja

Med zemeljskimi deli pri gradnji nekoga šolskega poslopja v Werfenu na Solnograskem je jugoslovanski delavec Anton Kvakan našel star vrč iz gline. Ko ga je razbil, je v svoje veliko presenečenje odkril v njem kakih 1000 starih zlatih in srebrnih kovancev iz 16. stoletja.

Nenadno odkritje je vznemirilo seveda tudi strokovnjake numizmatike, ki so po prvem ogledu najdbe ocenili, da utegne biti najdeni denar vreden najmanj milijon šilingov.

Najditelj tega zaklada ima po veljavnih zakonih pravico do nagrade, ki znaša 50 % ocenjene vrednosti. Toda vključil se je župan občine Werfen in zahtevo najditelja zavrnil s trditvijo, da najditelj ni delavec Kvakan, marveč — občina. Svojo čudno argumentacijo skuša župan utemeljevati s trditvijo, da so zaklad našli š